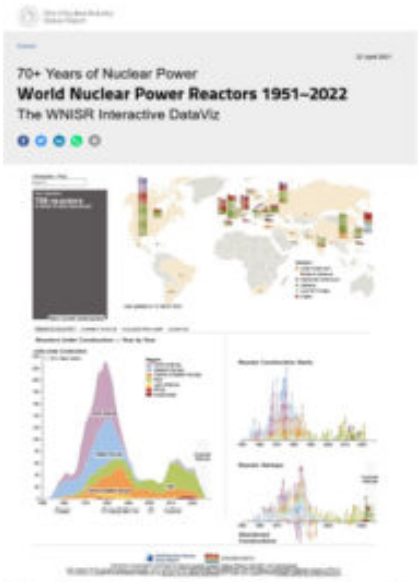
Κλιματική αλλαγή, πυρηνική ενέργεια και στρατιωτική εμπλοκή

Δρ. Χατζή Ε.

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια

Φυσικό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Με αυξανόμενη ένταση και συχνότητα εμφάνισης, η κλιματική αλλαγή είναι πλέον αισθητή σε όλο τον κόσμο. Επιπλέον, η κλιματική αλλαγή έχει χαρακτηριστεί ως κορυφαία στρατιωτική ανησυχία. Στην ευχαριστήρια ομιλία του για το Νόμπελ Ειρήνης τον Δεκέμβριο του 2009, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα τόνισε τη σημασία της κλιματικής αλλαγής για την εθνική ασφάλεια και το αυξανόμενο ενδιαφέρον του στρατού για το θέμα.**[1]** Στη συνέχεια, την 1η Φεβρουαρίου του 2010 το αμερικανικό Πεντάγωνο δημοσίευσε την τετραετή αμυντική επισκόπηση (QDR) που περιλαμβάνει –για πρώτη φορά– την κλιματική αλλαγή ως στρατιωτική ανησυχία.**[2]** Η έκθεση επισημαίνει ότι οι στρατιωτικοί ρόλοι και οι αποστολές στο πεδίο της μάχης θα πρέπει να αναδιατυπωθούν με τέτοιον τρόπο, ώστε να αντιμετωπίσουν τις μεταβαλλόμενες περιβαλλοντικές συνθήκες. Η κλιματική αλλαγή παρουσιάζεται ως «πολλαπλασιαστής απειλών» που θα προωθήσει την έλλειψη τροφίμων και νερού, την περιβαλλοντική υποβάθμιση, τη φτώχεια, την εξάπλωση ασθενειών και την κατάρρευση.

Εικόνα 1: Αντιδραστήρες Πυρηνικής Ενέργειας Παγκοσμίως [1951-2022] https://www.worldnuclearreport.org/reactors.html#tab=iso;

Συνέχεια της κλιματικής ανησυχίας είναι η συμφωνία του Παρισιού, που είχε ως αποτέλεσμα εκατόν ενενήντα πέντε χώρες να συμφωνήσουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου [GHG] σε μια προσπάθεια να περιοριστεί η αύξηση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από 1.5°C [United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), 2016]. Παρά το γεγονός ότι το ενδιαφέρον για την κατασκευή πυρηνικών εργοστασίων μειώθηκε μετά τη Φουκουσίμα το 2011 και οι τομείς της ηλιακής και της αιολικής ενέργειας είδαν ταχεία ανάπτυξη, ορισμένες χώρες, για την επίτευξη του κλιματικού στόχου, επανεξετάζουν την προσθήκη της πυρηνικής ενέργειας στο ενεργειακό τους χαρτοφυλάκιο ως μια ευκαιρία να επιδείξουν ενεργειακή ανεξαρτησία και τεχνολογικά επιτεύγματα.

Αναλυτικότερα, με την αύξηση των τιμών των ορυκτών καυσίμων και τις ανησυχίες για τις εκπομπές GHG από τη δεκαετία του

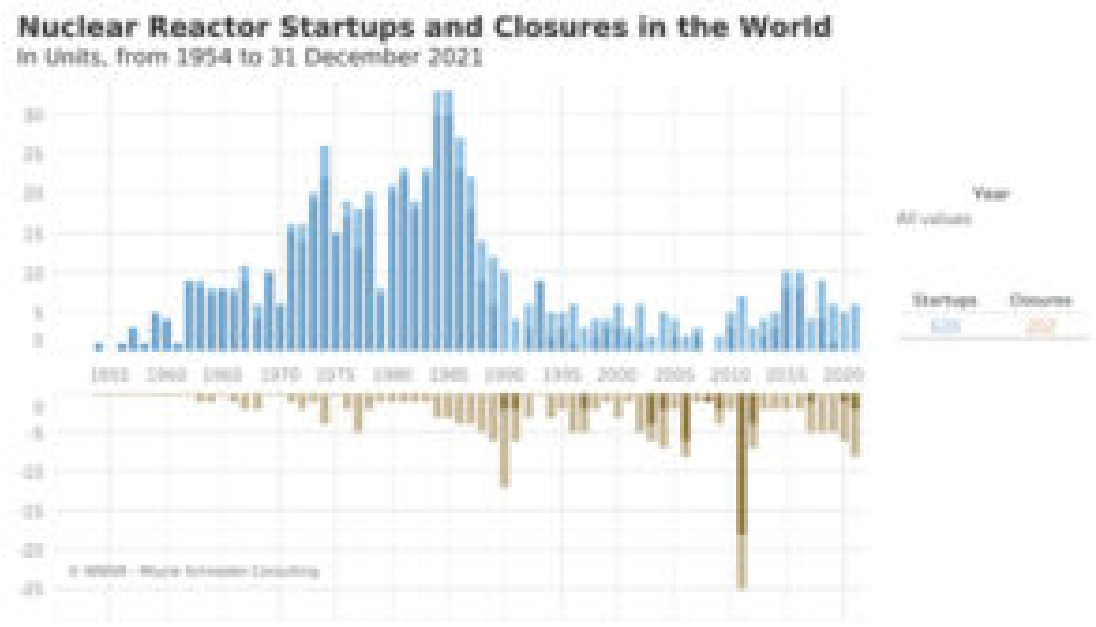
2000, όλο και περισσότερες χώρες ενδιαφέρονται για την πυρηνική ενέργεια, ώστε να καλύψουν την αυξανόμενη ζήτηση για ηλεκτρική ενέργεια. Το 2009, ο Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας (IAEA) ανέφερε ότι πάνω από 50 χώρες, κυρίως στη Μέση Ανατολή, τη Νοτιοανατολική Ασία και την Αφρική, έδειξαν ενδιαφέρον για την κατασκευή αντιδραστήρων πυρηνικής ενέργειας.**[3]** Παραδοσιακά, οι προμηθευτές με έδρα τις ΗΠΑ ήταν οι κορυφαίοι προμηθευτές τεχνολογίας αντιδραστήρων σε όλο τον κόσμο μέχρι και το 1991, όπου οι προμηθευτές από Ρωσία και Κίνα άρχισαν να αυξάνουν τα μερίδιά τους στην αγορά.**[4]**

Πιο συγκεκριμένα, η ανταγωνιστικότητα των ΗΠΑ στις εξαγωγές πυρηνικών υλικών έχει αποδυναμωθεί τα τελευταία χρόνια. Εν τω μεταξύ, η ρωσική και η κινεζική επιρροή έχει αυξηθεί στη διεθνή αγορά.**[5]** Στην πραγματικότητα, η Ρωσία είναι ο κυρίαρχος παίκτης στο εμπόριο πυρηνικών αντιδραστήρων από το 2009**[6]** και αποτελεί προνόμιο της κρατικής ενεργειακής εταιρείας Rosatom. Από τις πενήντα επτά κατασκευές πυρηνικών αντιδραστήρων που ξεκίνησαν μεταξύ 2011 και 2022,**[7]** στις δεκατρείς συμμετείχε η Rosatom. Δέκα απ' αυτές ήταν εκτός των συνόρων της Ρωσίας, γεγονός που την καθιστά τον μεγαλύτερο εξαγωγέα στον κόσμο όσον αφορά την ανάπτυξη πυρηνικών εργοστασίων. Η βιομηχανία πυρηνικών υλικών της Κίνας έχει επίσης επεκταθεί σημαντικά από το 2008, αυξάνοντας σημαντικά το διμερές πυρηνικό εμπόριο με πολλές χώρες, ιδίως εκείνες της περιοχής Ασίας-Ειρηνικού, της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής.**[8]**–[9] Οι Κινέζοι αποτελούν δυνητικά ελκυστικό προμηθευτή πυρηνικών υλικών λόγω του χαμηλού κόστους, της πολυάριθμης εγχώριας εμπειρίας στην κατασκευή και τη λειτουργία πυρηνικών εργοστασίων και της οικονομικής στήριξης από την κινεζική κυβέρνηση.[9] Στο πλαίσιο αυτής της μετατόπισης της δύναμης της αγοράς, οι αναδυόμενες πυρηνικές χώρες, όπως η Σαουδική Αραβία και η Ιορδανία, έχουν εναλλακτικούς πυρηνικούς προμηθευτές. Ωστόσο, μια τέτοια μετατόπιση της ισχύος της αγοράς φέρνει ρωγμές στον έλεγχο διάδοσης πυρηνικής τεχνολογίας στις οποίες οι ΗΠΑ διαδραμάτισαν κυρίαρχο ρόλο –

για παράδειγμα, με τη Συνθήκη Μη Διάδοσης των Πυρηνικών Όπλων (NPT), τον Διεθνή Οργανισμό Ατομικής Ενέργειας (IAEA), την Επιτροπή Ζάνγκερ και την Ομάδα Πυρηνικών Προμηθευτών (NSG).**[10]**

Λόγω της διπλής χρήσης που εντοπίζεται στην πυρηνική τεχνολογία, οι εξελίξεις στην πυρηνική ικανότητα των κρατών και οι ενεργειακές μεταβάσεις αναμένεται να επηρεάσουν και τις στρατιωτικές σχέσεις.[11] Δεδομένου ότι η πυρηνική ενέργεια και τα πυρηνικά όπλα διέπονται από παρόμοιες επιστημονικές αρχές και οι πυρηνικοί αντιδραστήρες χρησιμεύουν για την παραγωγή πρώτων υλών σε πυρηνικά όπλα, η τεχνολογία της πυρηνικής ενέργειας και τα πυρηνικά υλικά δυνητικά χρησιμοποιούνται για ένα ευρύ φάσμα στρατιωτικών και πολιτικών σκοπών.**[12]** Πρόσφατα στοιχεία του Διεθνούς Ινστιτούτου Ερευνών για την Ειρήνη της Στοκχόλμης (SIPRI) δείχνουν ότι οι παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες σε πραγματικούς όρους αυξήθηκαν για τρίτο συνεχές έτος και εκτιμάται ότι δαπανήθηκαν χίλια εννιακόσια δεκαεπτά δισεκατομμύρια δολάρια για το 2019. Αυτή η ετήσια αύξηση κατά 3,6% επιβεβαιώνει ότι οι παγκόσμιες αμυντικές δαπάνες έχουν φθάσει στο υψηλότερο επίπεδο από τότε που τα στοιχεία έγιναν δημόσια διαθέσιμα για όλες τις χώρες το 1988.**[13]** Έξι από τα δέκα κράτη με τις υψηλότερες στρατιωτικές δαπάνες για το 2018 διαθέτουν πυρηνικά όπλα και εννέα χρησιμοποιούν πυρηνική ενέργεια. Η αρχική ανάπτυξη πυρηνικής ενέργειας στις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γαλλία και την πρώην Σοβιετική Ένωση επηρεάστηκε από την τεχνολογική και πυρηνική τεχνογνωσία που αποκτήθηκε από τις στρατιωτικές δραστηριότητες. Εν μέρει, η παγκόσμια πυρηνική βιομηχανία δημιουργήθηκε για να νομιμοποιήσει την ανάπτυξη πυρηνικών όπλων.**[14]**-[15] Οι σύγχρονες αλυσίδες εφοδιασμού, που περιλαμβάνουν πυρηνικές δεξιότητες, εκπαίδευση, έρευνα, σχεδιασμό και μηχανική, συνέβαλαν στην εισαγωγή ή τη διατήρηση στρατιωτικών δυνατοτήτων. Η Κίνα, η Ρωσία, η Ινδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ έχουν τα μεγαλύτερα προγράμματα κατασκευής νέων πυρηνικών αντιδραστήρων.**[16]** Τόσο η Ρωσία όσο και οι ΗΠΑ

αναβαθμίζουν τα πυρηνικά τους οπλοστάσια ενώ η Κίνα, η Ινδία και το Πακιστάν αναμένεται να αυξήσουν σταδιακά το μέγεθος των οπλοστασίων τους κατά την επόμενη δεκαετία.**[17]** Την ίδια στιγμή, τριάντα κράτη εξετάζουν, σχεδιάζουν ή κατασκευάζουν εγκαταστάσεις πυρηνικής ενέργειας μη στρατιωτικών πυρηνικών δραστηριοτήτων.**[18]**

Εικόνα 2: Λειτουργία και κλείσιμο πυρηνικών αντιδραστήρων παγκοσμίως [1954-2021] https://www.worldnuclearreport.org/Highest-Number-of-Reactor-Closures-in-a-Decade.html

Οι αλλαγές αυτές αναδιαμορφώνουν το αφήγημα γύρω από τις ενεργειακές μεταβάσεις υπό το πρίσμα της κλιματικής κρίσης με την επαναδιαπραγμάτευση τεχνολογιών όπως οι πυρηνικοί σταθμοί που έχουν γεννηθεί μέσα από στρατιωτικούς σκοπούς και είναι άμεσα συνδεδεμένοι με αυτούς. Με αυτό το τρόπο αλλά και γενικότερα με το αφήγημα της ενεργειακής και κλιματικής ασφάλειας ο στρατός αναδεικνύεται σε σημαντικό παράγοντα στη διακυβέρνηση του κλίματος. Στρατιωτικοί φορείς συμμετέχουν σε πολιτικά συμβούλια και δίκτυα όπως το Παγκόσμιο Στρατιωτικό Συμβουλευτικό Συμβούλιο για την Κλιματική Αλλαγή (GMACCC) και το Διεθνές Στρατιωτικό Συμβούλιο για το Κλίμα και την Ασφάλεια (IMCCS)**[19]** και ας είναι οι μεγαλύτεροι ρυπαντές με το στρατό

των ΗΠΑ είναι ο μεγαλύτερος θεσμικός καταναλωτής υδρογονανθράκων στον κόσμο.**[20]**

Η αυξανόμενη νομιμοποίηση του στρατού ως κλιματικού παράγοντα έχει πολλαπλές επιπτώσεις λόγω της εξουσίας του έναντι άλλων θεσμών στη χρησιμοποίηση της βίας. Έτσι, η κλιματική αλλαγή χρησιμοποιείται τελικά ως ένας «πολλαπλασιαστής ισχύος» που επιτρέπει στα κράτη να αυξήσουν την εσωτερική τους ισχύ, επεκτείνοντας την επιρροή τους σε νέα πεδία, και να λειτουργούν σε «εξωτερικά πεδία» πιο αποτελεσματικά.**[21]** Μια τέτοια νομιμοποίηση ωφελεί ένα «στρατιωτικο-βιομηχανικό σύμπλεγμα» που ενδιαφέρεται πρωτίστως για την οικοδόμηση ενεργειακής αυτονομίας και την εδραίωση της εξουσίας.**[22]**

[1] Η ομιλία του Μπαράκ Ομπάμα είναι διαθέσιμη εδώ: http://www.cbc.ca/world/story/2009/12/10/obama-nobel-peace-text-transcript-speech.html

[2] Η προσοχή στην κλιματική αλλαγή στην έκθεση του QDR δόθηκε από το Κογκρέσο των ΗΠΑ μέσω του νόμου του 2008 για την εξουσιοδότηση της εθνικής άμυνας «H.R.2810 – National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2018:PUBLIC LAW 115–91–DEC. 12, 2017 131 STAT. 1283»

[3] Jewell, J., «Ready for nuclear energy? An assessment of capacities and motivations for launching new national nuclear power programs, στο Energy Policy, τχ. 39, 2011, σ. 1041–1055.

[4] Carless, T., «The US shouldn't abandon the nuclear energy market»,στο Issues Sci. Technol, τχ. 36 (2), 2020, σ. 19–22.

[5] Lovering, J.R., Abdulla, A., Morgan, G., «Expert assessments of strategies to enhance global nuclear security», στο Energy Policy, τχ. 139, 2020.

[6] Thomas, S., «Russia's nuclear export programme, στο Energy

Policy, τχ. 121, 2018, σ. 236–247.

[7] https://www.worldnuclearreport.org/reactors.html#tab=iso;

[8] Rudd, K., The Future of US-China Relations under Xi Jinping: toward a New Framework of Constructive Realism for a Common Purpose: Summary Report, 2015, Harvard Kennedy School, Belfer Center for Science and International Affairs

[9] Thomas, S., «China's nuclear export drive: trojan Horse or Marshall Plan?», στο Energy Policy, τχ. 101, 2017, σ. 683–691

[10] Philseo Kim, Jihee Kim, Man-Sung Yim, «Assessing proliferation uncertainty in civilian nuclear cooperation under new power dynamics of the international nuclear trade», στο Energy Policy, τχ. 163, 2022.

[11] Johnstone P., Stirling A., «Comparing nuclear trajectories in Germany and the United Kingdom: From regimes to democracies in sociotechnical transitions and discontinuities», στο Energy Res. Soc. Sci., τχ. 59, 2020.

[12] Sorge, L., Neumann, A., «Warheads of Energy: Exploring the linkages between civilian nuclear power and nuclear weapons in seven countries», στο Energy Research & Social Science, τχ. 81, 2021.

[13] Dr Nan Tian, Alexandra Kuimova, Dr Diego Lopes da Silva, Pieter D. Wezeman and Siemon T. Wezeman, Trends in world military expenditure 2019, Stockholm International Peace Research Institute [SIPRI] Fact Sheet 2020, Sweden

***[14]** C. von Hirschhausen, Nuclear Power in the 21st Century – An Assessment (Part I), Discussion Papers, (1700), Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin, 2017*

https://www.diw.de/de/diw_01.c.575950.de/publikationen/diskussionspapiere/2017_1700/nuclear_power_in_the_twenty-first_century__an_assessment__part_i.html

[15] Nucci, M.R. Di, «From Military to Early Civilian Applications», (Eds. Reinhard Haas, Lutz Mez , Amela Ajanovic) στο The Technological and Economic Future of Nuclear Power, Energy Policy and Climate Protection, Springer VS, Wiesbaden, Germany, 2019, ISBN 978-3-658-25986-0

[16] Stirling & Johnstone, «A global picture of industrial interdependencies between civil and military nuclear infrastructures», στο SPRU Working Paper Series, University of Sussex, United Kingdom, 2018, http://sro.sussex.ac.uk/id/eprint/84067

[17] Armaments, Disarmament and International Security, Stockholm International Peace Research Institute SIPRI Yearbook: 2019, σ. 10, Security Oxford University Press, Oxford, United Kingdom, 2019, ISBN: 9780198839996

[18] Emerging nuclear energy countries, World Nuclear Association [https://world-nuclear.org/information-library/country-profiles/others/emerging-nuclear-energy-countries.aspx], με πρόσφατη ενημέρωση δεδομένων τον Ιανουάριο 2022

[19] Jayaram, D., 'Climatizing'military strategy? A case study of the Indian armed forces», στο International Politics, τχ. 58, 2020, σ. 1-21.

[20] Belcher, O, Bigger, P, Neimark, B, Kennelly, C., «Hidden carbon costs of the "everywhere war": Logistics, geopolitical ecology, and the carbon boot-print of the US military», Trans Inst Br Geogr. 2020; τχ. 45: σ. 65– 80.

[21] Chaturvedi, S. Doyle, T, Climate Terror: A Critical Geopolitics of Climate Change, Palgrave Macmillan, Basingstoke, Λονδίνο 2015, σ. 134-148, ISBN: 1137318953

[22] Burnell, P., «Democracy, democratization and climate change: complex relationships», στο Democratization, τχ, 19 (5), 2012, σ. 813-842.

Όχι μόνο για το ψωμί (ή τη ΔΕΗ)

του Βασίλη Γεωργάκη

Στις 12 Ιανουαρίου του 1918 εκατοντάδες γυναίκες από τις εργατογειτονιές της Βαρκελώνης εισέβαλαν στα πολυτελή καμπαρέ και ξενοδοχεία της Avinguda del Parallel. Ακολούθησαν άγριες συγκρούσεις και καταστροφές με τους ιδιοκτήτες· χορεύτριες και σερβιτόρες ανταποκρίθηκαν στις εκκλήσεις των διαδηλωτριών και τάχθηκαν στο πλευρό τους. Τα αιτήματα των εργατριών, άλλωστε, δεν είχαν κάποιο ηθικό πρόσημο και τίποτα δεν είχαν χωρίσουν με τις εκεί εργαζόμενες. Το μόνο που ζητούσαν από τους μαγαζάτορες ήταν να σβήσουν τα φώτα. Με τις τιμές των καυσίμων να έχουν εκτοξευτεί, εξαιτίας του Α’ Παγκοσμίου Πολέμου, οι γυναίκες της Βαρκελώνης αμφισβήτησαν ευθέως βασικές παραδοχές της οικονομίας της αγοράς. Δεν τους ενδιέφερε αν οι μαγαζάτορες είχαν να πληρώσουν για να καταναλώσουν. Απλούστατα, θεωρούσαν πως δεν υπήρχε λόγος να σπαταλιέται ενέργεια σε καμπαρέ όταν οι εργατικές οικογένειες αδυνατούσαν να ανταποκριθούν στις τιμές του άνθρακα και της ηλεκτρικής ενέργειας. Σε μια περίοδο έντασης της ταξικής πάλης πανευρωπαϊκά, οι γυναίκες της Βαρκελώνης κατακτούσαν την ορατότητα στον δημόσιο χώρο επί ενός πολύ συγκεκριμένου ζητήματος. Πίσω από αυτό το φαινομενικά ανοργάνωτο ξέσπασμα, όμως, βρισκόντουσαν σημαντικές κοινωνικές ζυμώσεις και κινήσεις. Βρισκόμαστε άλλωστε στην Ισπανία, παραμονές του θεριέματος του αναρχοσυνδικαλιστικού κινήματος.[1]

Οι κινητοποιήσεις για τις τιμές των τροφίμων, των καυσίμων και γενικότερα για το κόστος ζωής και την ακρίβεια αποτελούν ίσως την παλαιότερη μορφή συλλογικής δράσης στον ευρωπαϊκό χώρο. Αν και το πέρασμα στη νεωτερικότητα και η ανάπτυξη πολιτικών

κομμάτων που κόμιζαν ένα συνολικό πολιτικό πρόταγμα τις έθεσαν στο περιθώριο, αυτές όμως επιμένουν να επανεμφανίζονται και –όχι σπάνια– να απελευθερώνουν κοινωνικές δυνάμεις που ξεπερνούν κατά πολύ τον στενό συνήθως ορίζοντα τέτοιων κινημάτων. Χαρακτηριστικότερο ίσως παράδειγμα η Ρωσία, όταν οι *soldatki*, οι γυναίκες των επιστρατευμένων Ρώσων, ποδοπατούσαν εικόνες του τσάρου, πολύ πριν τον Φεβρουάριο του 1917.[2] Τούτο δεν άλλαξε στον 21ο αιώνα. Προτού καν κατορθώσουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα που έθεσαν τα Κίτρινα Γιλέκα, δηλαδή ως προς το εάν «η μεσαία τάξη είναι επαναστατική»,[3] είδαμε σαράντα χρόνια νεοφιλελευθερισμού να γκρεμίζονται στη Χιλή, με τη θρυαλλίδα να μην είναι παρά οι τιμές των εισιτηρίων στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς. Παρ' όλ' αυτά, η συζήτηση στους κόλπους των κοινωνικών κινημάτων συνεχίζεται αέναη. Είναι μικροαστικές οι διεκδικήσεις που αφορούν την ακρίβεια; Επιζητώντας την κρατική (συνήθως) παρέμβαση, δεν αναγνωρίζουμε την αυθεντία του κράτους να ορίζει τις ζωές μας; Δεν συγκατανεύουμε στον καπιταλισμό, ζητώντας απλά έναν κάποιον εξανθρωπισμό του;

ΝΕΑ
ΗΜΕΡΑ
ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ
Η ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΕΙΑ ΟΡΓΙΑΖΕΙ
ΤΑ ΤΡΟΦΙΜΑ ΑΠΟΚΡΥΠΤΟΝΤΑΙ, Ο ΛΑΟΣ ΠΕΙΝΑ, Η ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΙΣ ΚΟΡΥΦΟΥΤΑΙ
ΚΡΟΥΟΜΕΝ ΤΟΝ ΚΩΔΩΝΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Μάιος 1917. Ο Συμμαχικός Αποκλεισμός, στην κορύφωση του Διχασμού, προκαλεί πείνα στη "βασιλική" νότια Ελλάδα.

Τα ερωτήματα αυτά δεν είναι ιδιαίτερα πρωτότυπα, ακόμη και στο ελληνικό συγκείμενο. Η θυελλώδης δεκαετία του '40 έχει συσκοτίσει τις απαρχές του εργατικού κινήματος, τουλάχιστον στους σημερινούς κινηματικούς κόλπους. Η ένταση όμως της

κοινωνικής και ταξικής πάλης στην Ελλάδα εκφράστηκε μέσα από τις ταραχές και τις διαδηλώσεις για το ζήτημα των τροφίμων κατά τη διάρκεια του πολέμου, τις κινητοποιήσεις για το ενοικιοστάσιο και ενάντια στην αισχροκέρδεια, και από οργανώσεις όπως η Αυτοβοήθεια των Καταναλωτών. Ήταν τέτοιο το ειδικό βάρος αυτού του τύπου των κινητοποιήσεων κατά τη δεκαετία του ’20, που αργότερα θεωρητικοί θα μεμψιμοιρούσαν για την αποτυχία του ελληνικού εργατικού κινήματος να συγκροτηθεί γύρω από την έννοια της τάξης. Στον αντίποδα, όμως, έχει υποστηριχθεί, και μάλιστα με πειστικό τρόπο, πως οι κινητοποιήσεις για την ακρίβεια έπαιξαν έναν κρίσιμο ρόλο στη μετάβαση από τον *λαό* στην *τάξη*.[4] Η πολεμική δεκαετία 1912-1922 και η αυτοκτονία της Μεγάλης Ιδέας στα υψίπεδα της Ανατολίας διέρρηξαν τους δεσμούς των ελληνικών μικροαστικών και εργατικών στρωμάτων με τις πολιτικές ελίτ. Επί δεκαετίες πολιτικοί χώροι και φιγούρες διεκδικούσαν και κέρδιζαν τη λαϊκή υποστήριξη, επισείοντας τους κινδύνους της εδραίωσης των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, χωρίς όμως να διατυπώνουν παρά μία θολή, πατερναλιστική πολιτική πρόταση. Από τον Δηλιγιάννη μέχρι τον πρώιμο βενιζελισμό, η αντιπρόταση στον καπιταλισμό του laissez-faire κινούνταν ανάμεσα σε μια νοσταλγία για τη νυσταλέα αγροτική Ελλάδα στη χειρότερη και τον κρατικό παρεμβατισμό στην καλύτερη. Αντίθετα, οι κινητοποιήσεις της δεκαετίας του ’20 έστρεψαν τα πυρά τους προς θεμελιώδεις παραδοχές της καπιταλιστικής οικονομίας. Πολύ πριν το ΚΚΕ αποκτήσει σοβαρή βάση ή ακουστούν οι πρώτες τουφεκιές των ανταρτών στα βουνά της Πίνδου, η ελληνική κοινωνία αμφισβητούσε ευθέως τον καπιταλισμό.

Τι σημαίνουν τα παραπάνω για τη συγκυρία που βιώνουμε σήμερα; Ίσως όχι και πολλά. Η καταθλιπτική σημερινή κατάσταση έρχεται να προστεθεί σε μία δεκαετία συνεχούς κοινωνικής αποσύνθεσης. Στην οικονομική κατάρρευση της λιτότητας προστέθηκε η συντριβή της αριστερής προοπτικής το 2015. Σαν αποτέλεσμα, η νεοφιλελεύθερη ρεβάνς της Νέας Δημοκρατίας δεν συναντά παρά σποραδική αντίσταση. Παράλληλα, οι αλλοτριωτικές τάσεις του νεοφιλελευθερισμού (εξευγενισμός και ζωνοποίηση των αστικών

κέντρων, παραγκωνισμός του χώρου εργασίας μέσω της τηλεργασίας) επιταχύνθηκαν και εντάθηκαν κατά την πανδημία. Η ελληνική κοινωνία μοιάζει πια με τον βάτραχο στην κατσαρόλα που βράζει. Τίποτα δεν δείχνει ικανό να μας ωθήσει στο σωτήριο άλμα. Ίσως όμως τα πράγματα να μην και τόσο άραχλα, αν και οι διαφορές με άλλες εποχές είναι τεράστιες.

Οι σύγχρονες δυτικές αστικές δημοκρατίες, της Ελλάδας συμπεριλαμβανόμενης, βρίσκονται σε βαθύτατη κρίση, με τα πολιτικά κόμματα να αδυνατούν να ενσωματώσουν τεράστια τμήματα των κοινωνιών. Υπό αυτή την έννοια, το ζητούμενο δεν είναι διαλυθούν οι δεσμοί των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων με τους πολιτικούς τους εκπροσώπους, διότι σε μεγάλο βαθμό αυτοί οι δεσμοί πλέον δεν υφίστανται. Η συντριπτική αποτυχία του ΣΥΡΙΖΑ να αποκτήσει κοινωνικά ερείσματα είναι ενδεικτική· η εποχή των συνελεύσεων γειτονιάς –προσκείμενων στο ΠΑΣΟΚ– που ξεφύτρωναν σε όλα τα αστικά κέντρα έχει παρέλθει ανεπιστρεπτί. Το δύσκολο πλέον είναι να πειστεί η κοινωνία να προτάξει πολιτικές λύσεις στα βασικά πολιτικά προβλήματα της καθημερινότητάς της. Κι εδώ αντιμετωπίζουμε μία ακόμα πρόκληση. Η απόδραση της οικονομίας από τα υπόλοιπα κοινωνικά πεδία έχει γίνει όχι απλώς κοινά αποδεκτή, αλλά δεν θεωρείται πρόβλημα καθαυτή. Η ελληνική κοινωνία μπορεί να αξιολογεί θετικά τόσο τον κρατικό παρεμβατισμό (στη βάση ενός φαντασιακού νεοκεϋνσιανισμού που έχει εκλαϊκευτεί από πολιτικούς σαν τον Γ. Βαρουφάκη) όσο και έννοιες όπως η ανταγωνιστικότητα ή η καινοτομία, χωρίς να διαβλέπει καμία αντίφαση.[5] Η επέλαση του νεοφιλελευθερισμού δεν έχει απλώς ανατρέψει την *χρυσή εποχή* του μεταπολεμικού κεϋνσιανισμού, αλλά έχει διαμορφώσει έναν ανθρωπότυπο που έχει εγκολπωθεί τα κυριότερα διδάγματα μιας κοινωνίας της αγοράς. Αντίπαλον δέος άλλωστε δεν υφίσταται. Καινοτομία, κινητικότητα και επενδύσεις μαζί με μια δόση κοινωνικού κράτους και μερική χαλιναγώγηση του χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού: Αυτό είναι πλέον το κοκτέηλ της σοσιαλδημοκρατίας, που ενσάρκωσε στο ελληνικό συγκείμενο το εκσυγχρονιστικό ΠΑΣΟΚ και ο ΣΥΡΙΖΑ, με τις απαραίτητες δόσεις πολιτικής ταυτοτήτων ο δεύτερος.[6]

Μπορεί όμως η σημερινή κρίση να βοηθήσει στη μεταστροφή της κοινωνίας; Κατά την ταπεινή άποψη του γράφοντος, ναι. Σε αντίθεση με την πετρελαϊκή κρίση του 1973 ή ακόμη και τη συγκαιρινή κρίση της εφοδιαστικής αλυσίδας, η νέα κρίση που πυροδότησε η πανδημία και ενέτεινε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία δεν εξηγείται με τρόπους που θα αφήσουν τον καπιταλισμό στο απυρόβλητο. Διότι απλούστατα η ζήτηση δεν ξεπερνά την προσφορά, με εξαίρεση κάποια πολύ συγκεκριμένα προϊόντα. Καμία ροή φυσικού αερίου δεν σταμάτησε, καμία αντλία δεν καίγεται σε κάποιο εξωτικό τοπίο της Μέσης Ανατολής. Η κρίση είναι αποτέλεσμα της ολότελης παράδοσης της κοινωνίας στης δυνάμεις της αγοράς, και όχι από κάποιο αόρατο χέρι, αλλά από τα ίδια τα κράτη, με πιο πρόσφατο το ελληνικό και την εντόπια εκδοχή του «χρηματιστηρίου της ενέργειας».[7] Δεν υπάρχει καμία εξωγενής δύναμη που να εμποδίζει την ομαλή αναπαραγωγή του κεφαλαίου, παρά ο ίδιος ο καπιταλισμός και οι περίφημες «αγορές». Κανένας δικτάτορας, κανένας απρόοπτος πόλεμος βάρβαρων πολέμαρχων ή κάποια αφελής λαϊκή επανάσταση – θεός φυλάξει. Οι κερδοσκόποι που σορτάρουν τις τιμές της ενέργειας στα χρηματιστήρια δεν αποτελούν μαύρο πρόβατο, όπως προσπάθησαν να μας πείσουν το μακρινό 2008, αλλά την κινητήρια δύναμη του χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού. Θίγοντας αυτά τα ζητήματα, δεν μπορούμε παρά να θίξουμε τις ίδιες τις λειτουργίες της ελεύθερης αγοράς και του καπιταλισμού, ο οποίος ολομόναχος μπαίνει σε μια κρίση αναπαραγωγής, με τα κράτη να απεκδύονται ακόμη και τον ρυθμιστικό ρόλο που διεκδικούσαν κάποτε για τον εαυτό τους, περιοριζόμενα στην ενίσχυση της καταστολής, εγκαταλείποντας κάθε προσπάθεια ενσωμάτωσης των θιγόμενων στρωμάτων. Η ανάλυση της παρούσας συγκυρίας αναγκαστικά θα θέτει θεμελιώδη ζητήματα και θα αμφισβητεί θέσφατα της Πολιτικής Οικονομίας: θέλουμε εμπορευματοποίηση των πάντων; Και ακόμα παραπέρα: θέλουμε αξίες χρήσης ή αξίες ανταλλαγής;

Εντέλει, η απάντηση στη σημερινή συγκυρία μπορεί κάλλιστα να αποφύγει τη φενάκη των εκκλήσεων για κρατική παρέμβαση, στοχεύοντας απευθείας στην καρδιά του καπιταλιστικού κτήνους

και του νεοφιλελεύθερου οικοδομήματος. Απονομιμοποιώντας την κοινωνία της αγοράς και προτάσσοντας μια διαφορετική αντίληψη για τον ρόλο της οικονομίας στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Μια αντίληψη μακριά από τον οικονομισμό, ο οποίος διακατέχει ακόμη μεγάλα τμήματα της Αριστεράς, που θα αντλεί από επεξεργασίες οι οποίες λαμβάνουν σοβαρά υπόψη το περιβαλλοντικό και κοινωνικό αδιέξοδο στο οποίο οδηγούμαστε. Ένα ενδεχόμενο κίνημα για την υπεράσπιση της κοινωνίας μπορεί να μετατραπεί σε κίνημα διεκδίκησης, εφόσον υπάρχει η σχετική βούληση. Το εάν αυτό το κίνημα θα υπάρξει ή όχι, υπερβαίνει προς το παρόν τις δυνατότητες όλων των μεμονωμένων πολιτικών χώρων. Ωστόσο, όταν ολόκληρα κοινωνικά στρώματα βρίσκονται αντιμέτωπα με τον κίνδυνο της οικονομικής εξόντωσης, όταν το απλούστατο δικαίωμα στην επιβίωση τίθεται υπό αμφισβήτηση, κάθε πολιτική κίνηση δεν μπορεί παρά να στοχεύει προς αυτή την κατεύθυνση.

[1] Temma Kaplan, «Female Consciousness and Collective Action: The Case of Barcelona, 1910-1918», στο *Journal of Women in Culture and Society*, τχ. 7/3, 1982, σ. 545-566.

[2] Barbara Alpern Engel, «Not by Bread Alone: Subsistence Riots in Russia during World War I», στο *The Journal of Modern History*, τχ. 69, 1997, σ. 696-721.

[3] Lundimatin, «Μπορεί η Μεσαία Τάξη να είναι Επαναστατική; Προς μία ψύχραιμη υπεράσπιση των Κίτρινων Γιλέκων», στο *Κίτρινα Γιλέκα. Συλλογή Κειμένων*, Βαβυλωνία, Αθήνα 2019, σ. 25-34.

[4] Nikos Potamianos, «The Discourse Against “Shameful Profiteering” in Greece 1914-1925: Notions of Exploitation, Anticapitalist Morality and the Concept of Moral Economy», στο Stefan Berger and Alexandra Przyrembel (επιμ.), *Moralizing Capitalism: Agents, Discourses and Practices of Capitalism and Anti-Capitalism in the Modern Age*, Palgrave MacMillan, Λονδίνο 2019, σ. 261.

[5] Τουλάχιστον αυτά τα πορίσματα κομίζει έρευνα του

Ινστιτούτου Eteron, που δημοσιεύτηκε στην *Εφημερίδα των Συντακτών*. Σύνδεσμος ηλεκτρονικής πρόσβασης: https://www.efsyn.gr/politiki/332798_i-ellada-skotonei-ta-paidia-tis. Τελευταία ανάκτηση: 20.3.2022

[6] Η πολιτική πρόταση της σύγχρονης σοσιαλδημοκρατίας συμπυκνώνεται στο έργο του Ματιέ Πιγκάς, μεγαλοεπενδυτή και διευθυντικού στελέχους, γνωστού στη Γαλλία ως «κόκκινου [sic] τραπεζίτη»: Ματιέ Πιγκάς, *Επαναστάσεις*, Φερενίκη, Αθήνα 2012.

[7] Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα για το ζήτημα, η συνέντευξη του συνδικαλιστή της ΔΕΗ και μέλους του ΑΝΤΑΡΣΥΑ Αντώνη Δραγανίνου στο *Documento*. Σύνδεσμος ηλεκτρονικής πρόσβασης: https://www.documentonews.gr/article/o-logariasmos-stoys-polloys-ta-yperkerdi-gia-toys-ligoys/. Τελευταία ανάκτηση: 20.3.2020.

Χάνα Άρεντ : Η Ευρώπη και η πυρηνική βόμβα

Το κείμενο της Χάνα Άρεντ δημοσιεύτηκε το 1954 και περιλαμβάνεται στον τόμο Essays in Understanding [1930-1954].

Μετάφραση του Νίκου Κατσιαούνη

Στη σημερινή Ευρώπη, η ανάπτυξη, η κατοχή και η απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων από τις Ηνωμένες Πολιτείες αποτελούν ένα θεμελιώδες γεγονός της πολιτικής ζωής. Βέβαια, οι Ευρωπαίοι έχουν εμπλακεί στις γνώριμες πλέον συζητήσεις για τη μαλθακότητα μιας χώρας που κυριαρχείται από τη σύγχρονη τεχνολογία, τη μονοτονία της μηχανής, την ομοιομορφία μιας κοινωνίας που βασίζεται στη μαζική παραγωγή και άλλα συναφή

για πολλά χρόνια. Όμως στις μέρες μας το θέμα έχει προχωρήσει πολύ πέρα απ' αυτό. Η στενή σχέση μεταξύ του σύγχρονου πολέμου και μιας τεχνικοποιημένης κοινωνίας είναι πλέον εμφανής στον καθένα, με αποτέλεσμα μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού –κι όχι μόνο οι διανοούμενοι– να αντιτάσσονται με πάθος και να φοβούνται την τεχνολογική πρόοδο και την αυξανόμενη τεχνικοποίηση του κόσμου.

Η τεχνολογία και ο μετασχηματισμός του κόσμου που αυτή επέφερε αποτελούν ξεκάθαρα αναπόσπαστο κομμάτι της ευρωπαϊκής ιστορίας από τις απαρχές της μοντέρνας εποχής, ώστε να καθίσταται εντελώς παράλογο να κατηγορούμε την Αμερική για τις συνέπειές της. Οι Ευρωπαίοι συνήθιζαν να βλέπουν την τεχνολογική πρόοδο της Αμερικής με τον ίδιο τρόπο που ο Τοκβίλ έβλεπε την πρόοδο της αμερικανικής δημοκρατίας, δηλαδή ως κάτι που αφορούσε θεμελιωδώς τον δυτικό πολιτισμό στο σύνολό του – αν και για κάποιους συγκεκριμένους λόγους βρήκε την πρώτη και σαφέστερη έκφρασή της στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η στάση αυτή άλλαξε μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα· έκτοτε, υπάρχει μια συνεχώς αυξανόμενη τάση τόσο να αντιμετωπίζουμε όλα τα τεχνολογικά επιτεύγματα ως εγγενώς κακά και καταστροφικά όσο και να διακρίνουμε στην Αμερική κυρίως, και μερικές φορές στη Ρωσία, την επιτομή της καταστροφικής τεχνικοποίησης, η οποία είναι εχθρική και ξένη προς την Ευρώπη.

Αυτή η τάση να βλέπουμε τις πρόσφατες τεχνικές εξελίξεις ως ουσιαστικά μη ευρωπαϊκές δημιουργεί ακόμα μεγαλύτερη έκπληξη, δεδομένου ότι οι Ευρωπαίοι γνωρίζουν πολύ καλά πως η ανακάλυψη της πυρηνικής ενέργειας προήλθε σε μεγάλο βαθμό από τις προσπάθειες Ευρωπαίων επιστημόνων που κατέφυγαν στην Αμερική εξαιτίας των πολιτικών γεγονότων που συνέβησαν στις πατρίδες τους. Αντικειμενικά μιλώντας, ελάχιστα αξίζει να επισημάνουμε την παραγωγή πυρηνικών όπλων σαν ένδειξη ότι η τεχνικοποίηση είναι ένα μη ευρωπαϊκό ή αμερικανικό φαινόμενο. Βέβαια, λογικό ή όχι, έτσι αισθάνονται οι Ευρωπαίοι.

Μια αλλαγή στις σημερινές συζητήσεις για την τεχνολογία είναι προφανής. Οι καταστροφικές δυνατότητες των νέων όπλων είναι τόσο μεγάλες και η πιθανότητα φυσικής καταστροφής των ευρωπαϊκών χωρών εκλαμβάνεται ως κάτι το επικείμενο, ώστε η διαδικασία της τεχνικοποίησης να μη φαντάζει πλέον πρωτίστως αντι-πνευματική και ψυχοκτόνος αλλά γεμάτη με τον κίνδυνο της απόλυτης φυσικής καταστροφής. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η αντι-τεχνολογική τάση να μην αποτελεί πλέον ιδιαιτερότητα των διανοουμένων – οι μάζες δεν βλέπουν πλέον στην τεχνολογική ανάπτυξη την πηγή της υλικής προόδου.

Η πολιτική σημασία της γενικευμένης εχθρότητας προς την τεχνολογία και, κατά συνέπεια, προς την Αμερική έγκειται στο γεγονός ότι *όλοι* είναι τρομοκρατημένοι. Όλοι τείνουν να σκέφτονται μαζί με τον Μεφίστο από τον *Φάουστ* του Γκαίτε: «Τα στοιχεία συνωμοτούν μ’ εμάς και η καταστροφή είναι ο στόχος».

Φαίνεται ότι το επιχείρημα έχει ως εξής: Η απελευθέρωση των φυσικών δυνάμεων χαρακτηρίζει περισσότερο τις πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις απ’ ό,τι η διαρκής βελτίωση των μεθόδων παραγωγής. Η αλυσιδωτή αντίδραση της ατομικής βόμβας, λοιπόν, μπορεί εύκολα να γίνει το σύμβολο για μια συνωμοσία μεταξύ του ανθρώπου και των στοιχειωδών δυνάμεων της φύσης, οι οποίες, όταν πυροδοτηθούν από την ανθρώπινη τεχνογνωσία, ίσως μια μέρα

να πάρουν την εκδίκησή τους και να καταστρέψουν κάθε ζωή στην επιφάνεια του πλανήτη και ίσως ακόμη και τον πλανήτη τον ίδιο. Καλώς ή κακώς, όταν οι Ευρωπαίοι σκέφτονται την τεχνολογία δεν έχουν στο μυαλό τους μια τηλεόραση για κάθε σπίτι αλλά το σύννεφο μανιταριών πάνω από τη Χιροσίμα. Αυτή η πυρηνική βόμβα ρίχτηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες και οι ΗΠΑ βρίσκονταν ήδη στην πρώτη γραμμή για την ανάπτυξη των πυρηνικών όπλων. Ως αποτέλεσμα, η αμερικανική πολιτική ισχύς ταυτίζεται ολοένα και περισσότερο με την τρομακτική ισχύ της τεχνολογίας, με μια υπέρτατη και ακαταμάχητη δύναμη καταστροφής.

Η συνηθισμένη απάντηση σ' αυτή την τρομακτική εικόνα της Αμερικής είναι ότι η πυρηνική ενέργεια στα χέρια της Αμερικανικής Δημοκρατίας [Republic] είναι βέβαιο ότι θα χρησιμοποιηθεί για σκοπούς άμυνας ή αντιποίνων. Από τη στιγμή που αυτό το εργαλείο βρίσκεται στα χέρια μιας ελεύθερης χώρας, συνεχίζει ο συλλογισμός, είναι βέβαιο ότι θα εξυπηρετεί τους σκοπούς της ελευθερίας σε όλο τον κόσμο.

Το επιχείρημα αυτό έχει πολλές αδυναμίες, από τις οποίες καθόλου αμελητέα δεν είναι η απρόβλεπτη φύση της ίδιας της έννοιας της ελευθερίας. Η ελευθερία μπορεί να διασφαλίζεται με νόμους πολύ λιγότερο απ' ό,τι η δικαιοσύνη – ένα νομικό πλαίσιο που θα προσπαθούσε να διασφαλίσει τη μονιμότητα της ελευθερίας όχι μόνο θα σκότωνε όλη την πολιτική ζωή, αλλά θα καταργούσε ακόμη και τη δυνατότητα του απρόβλεπτου, χωρίς την οποία η ελευθερία δεν μπορεί να υπάρξει.

Ωστόσο, υπάρχουν χειρότερα προβλήματα με το σύνηθες επιχείρημα ότι η διατήρηση της ελευθερίας δικαιολογεί τη χρήση μέσων βίας, και ότι η βία που χρησιμοποιείται για χάρη της ελευθερίας πάντα θα σέβεται ορισμένους περιορισμούς.

Τελικά, το επιχείρημα αυτό στηρίζεται στην πεποίθηση ότι είναι καλύτερο να είσαι νεκρός παρά σκλάβος. Βασίζεται σε μια πολιτική φιλοσοφία που, από τους αρχαίους ακόμη, θεωρούσε το θάρρος ως την κατ' εξοχήν πολιτική αρετή – η μόνη αρετή χωρίς την οποία η πολιτική ελευθερία είναι ολότελα αδύνατη.

Αρχικά, η πατροπαράδοτη αντίληψη ότι το θάρρος αποτελεί την ύψιστη πολιτική αρετή βασιζόταν σε μια προ-χριστιανική φιλοσοφία που θεωρούσε ότι η ζωή δεν είναι το ιερότερο των αγαθών και ότι υπάρχουν προϋποθέσεις υπό τις οποίες δεν αξίζει να την έχεις. Για τους αρχαίους, τέτοιες συνθήκες δημιουργούνταν όποτε το ανθρώπινο υποκείμενο παραδόθηκε απόλυτα στις ανάγκες διατήρησης μιας καθαρά ζωώδους ύπαρξης και, επομένως, κρίθηκε ανίκανο για την ελευθερία. Αυτό μπορούσε να συμβεί στην περίπτωση της δουλείας, ας πούμε, ή στην περίπτωση μιας ανίατης ασθένειας – και στις δύο περιπτώσεις, η αυτοκτονία θεωρούνταν η κατάλληλη λύση που απαιτεί το θάρρος αλλά και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Με την επικράτηση του χριστιανισμού στον δυτικό κόσμο και ιδιαίτερα της εβραϊκής αντίληψης για την ιερότητα της ζωής καθαυτής, αυτός ο κώδικας ατομικής ηθικής, όπως ήταν γνωστός σε όλο τον αρχαίο κόσμο, απώλεσε την καθολική εγκυρότητά του. Οι πόλεμοι μπορούσαν να δικαιολογηθούν για θρησκευτικούς λόγους αλλά όχι για το πεδίο της εκκοσμικευμένης πολιτικής ελευθερίας καθαυτής. Παρομοίως, μια εκτεταμένη σφαγή –ευρέως γνωστή στον αρχαίο κόσμο– θα μπορούσε να συμβεί, αλλά δεν θα μπορούσε πλέον να δικαιολογηθεί. Σε γενικές γραμμές, ο δυτικός πολιτισμός συμφώνησε ότι, όπως θα έλεγε ο Καντ, τίποτα δεν πρέπει να συμβεί κατά τη διάρκεια διεξαγωγής ενός πολέμου που θα καθιστούσε αδύνατη μια μελλοντική ειρήνη. Αυτή η συμφωνία δεν είναι πλέον καθολική.

Με την εμφάνιση των πυρηνικών όπλων τόσο ο εβραιο-χριστιανικός

περιορισμός για τη βία όσο και η αρχαία έκκληση για θάρρος έχουν, για εύλογους λόγους, καταστεί άνευ νοήματος, και μαζί τους όλο το πολιτικό και ηθικό λεξιλόγιο με το οποίο ήμασταν συνηθισμένοι να συζητάμε γι' αυτά τα θέματα. Οι περιορισμοί μπορούν να εφαρμοστούν στην πραγματικότητα μόνο σε προβλέψιμες εξελίξεις. Δεν μπορούν να προσδοκούν στη λεγόμενη «τεχνική του αιφνιδιασμού» την οποία ο Ρεϊμόν Αρόν πρόσφατα ανέλυσε ως το κεντρικό γεγονός του Ά Παγκοσμίου Πολέμου, και η οποία, όσο βρισκόμαστε παγιδευμένοι στη διαδικασία της εξέλιξης της τεχνικοποίησης, αναπόφευκτα θα παράγει νέα «θαυματουργά» όπλα. Υπό αυτές τις συνθήκες, στην πραγματικότητα, τίποτα δεν είναι πιθανότερο απ' αυτά τα «θαύματα».

Πράγματι, ακόμη και οι σημερινές μας δυνατότητες για καταστροφή έχουν ήδη ξεπεράσει κατά πολύ τους αυτονόητους περιορισμούς των προηγούμενων πολέμων. Και αυτή η συνθήκη έχει φέρει σε επισφαλή θέση αυτή την ιδιαίτερη αξία του θάρρους. Η θεμελιώδης ανθρώπινη προϋπόθεση του θάρρους είναι ότι ο άνθρωπος δεν είναι αθάνατος, ότι θυσιάζει μια ζωή που μια μέρα θα του αφαιρούνταν ούτως ή άλλως. Κανένα ανθρώπινο θάρρος δεν θα ήταν νοητό αν η συνθήκη της ανθρώπινης ζωής ήταν παρόμοια με αυτή όλων των ειδών. Οι αθάνατοι θεοί της Ελλάδας έπρεπε να εγκαταλείψουν αυτή την αρετή, το θάρρος, στους θνητούς ανθρώπους. Όλες οι άλλες ανθρώπινες αρετές θα μπορούσαν να αποκαλυφθούν με θεϊκή μορφή, θα μπορούσαν να θεοποιηθούν και να γίνουν αντικείμενα λατρείας ως θεϊκά χαρίσματα. Μόνο το θάρρος αρνείται στους αθάνατους – εξαιτίας της αιώνιας παρουσίας της ύπαρξης, το διακύβευμα δεν είναι ποτέ ιδιαίτερα υψηλό. Αν η ζωή δεν αφαιρούνταν με κανονικό τρόπο από τον θνητό άνθρωπο μια μέρα ούτως ή αλλως, αυτός δεν θα μπορούσε να το ρισκάρει. Το διακύβευμα θα ήταν πολύ υψηλό, το απαιτούμενο θάρρος θα ήταν κυριολεκτικά απάνθρωπο, και η ζωή δεν θα παρουσιαζόταν ως το ύψιστο αγαθό, θα μετατρεπόταν στο κύριο ανθρώπινο μέλημα, υπερισχύοντας όλων των άλλων θεωρήσεων.

Στενά συνδεδεμένο με αυτό το γεγονός βρίσκεται ένας άλλος περιορισμός του ανθρώπινου θάρρους – η πεποίθηση ότι οι

επόμενες γενιές θα καταλάβουν, θα θυμούνται και θα σέβονται τη θυσία του θνητού ανθρώπου. Ο άνθρωπος μπορεί να είναι θαρραλέος μόνο από τη στιγμή που γνωρίζει ότι οι όμοιοί του θα συνεχίζουν να ζουν μετά απ' αυτόν, ότι εκπληρώνει μια λειτουργία σε κάτι μονιμότερο από τον ίδιο του τον εαυτό – «το αιώνιο χρονικό της ανθρωπότητας», όπως το έθεσε κάποτε ο Φώκνερ. Έτσι, στην αρχαιότητα, όταν οι πολεμοι ήταν πιθανό να τελειώσουν με την εξόντωση ή την υποδούλωση ολόκληρων λαών, ο νικητής αισθανόταν υποχρεωμένος να προφυλάξει για τους μεταγενέστερους τα κατορθώματα και το μεγαλείο του εχθρού. Έτσι, ο Όμηρος τραγούδησε τον έπαινο του Έκτορα και ο Ηρόδοτος κατέγραψε την ιστορία των Περσών.

Το θάρρος, υπό τις συνθήκες του σύγχρονου πολέμου, έχει απωλέσει το παλιό του νόημα. θέτοντας σε κίνδυνο την επιβίωση ολόκληρης της ανθρωπότητας κι όχι τη ζωή ενός μεμονωμένου ατόμου ή ακόμη και ενός ολόκληρου λαού, ο σύγχρονος πόλεμος πρόκειται να μετασχηματίσει τον μεμονωμένο θνητό άνθρωπο σε ένα συνειδητό μέλος του ανθρώπινου γένους, για την αθανασία του οποίου πρέπει να αισθάνεται σίγουρος ώστε να είναι θαρραλέος και για την επιβίωση του οποίου πρέπει να πασχίζει περισσότερο από καθετί άλλο. Ή, για να το θέσουμε διαφορετικά, ενώ σίγουρα υπάρχουν προϋποθέσεις υπό τις οποίες η ανθρώπινη ζωή δεν αξίζει να υπάρχει, δεν μπορεί να ισχύει το ίδιο για την ανθρωπότητα. Από τη στιγμή που ένας πόλεμος μπορεί έστω και νοητά να απειλήσει τη συνέχιση της ύπαρξης του ανθρώπου πάνω στη γη, η επιλογή ανάμεσα στην ελευθερία και τον θάνατο έχει απωλέσει την παλαιά αξιοπιστία της.

Όσο η Ευρώπη παραμένει διαιρεμένη, δύναται να έχει την πολυτέλεια να υπεκφεύγει αυτών των πολύ ενοχλητικών προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου. Μπορεί να συνεχίσει να προσποιείται ότι η απειλή για τον πολιτισμό μας προέρχεται από έξω, και ότι η ίδια κινδυνεύει από δύο εξωτερικές δυνάμεις, την Αμερική και τη Ρωσία, που είναι εξίσου ξένες. Τόσο ο αντιαμερικανισμός όσο και η ουδετερότητα είναι, κατά μία έννοια, σαφείς ενδείξεις ότι η Ευρώπη δεν είναι προετοιμασμένη αυτή τη στιγμή να αντιμετωπίσει τις συνέπειες και τα προβλήματα της δικής της εξέλιξης.

Αν η Ευρώπη ήταν ενωμένη, συγκεντρώνοντας μεγάλους βιομηχανικούς πόρους σε υλικά και ανθρώπινο δυναμικό, και αρκετά ισχυρή ώστε να κατασκευάσει τα δικά της πυρηνικά εργοστάσια και όπλα, αυτή η οδός διαφυγής θα έκλεινε αυτόματα. Τότε η συζήτηση, που σήμερα υποκρίνεται τη συζήτηση περί της εξωτερικής πολιτικής, σύντομα θα έδειχνε το πραγματικό της πρόσωπο. Η σημερινή αποξένωση της Ευρώπης από την Αμερική θα έπαιρνε τέλος, διότι θα γινόταν έκδηλο ότι η τεχνολογική ανάπτυξη έχει τις ρίζες της στη σύνολη ιστορία της Δύσης και ότι, αντί να είναι μια αμερικανική υπόθεση, έφτασε στην κορύφωσή της αρχικά στην Αμερική.

Η επιστροφή του φαντάσματος του Μάχνο

Όταν ο Λένιν, ο Τρότσκι και ο Γκε-Πε-Ου κυνηγούσαν τους εξόριστους Ουκρανούς αναρχικούς.

Μετάφραση της Έλενας Λουκά

Αν η ζωή του Νέστορ Μάχνο είναι σχετικά γνωστή και τεκμηριωμένη για την περίοδο πριν την επανάσταση, εντέλει γνωρίζουμε ελάχιστα για την περίοδο της εξορίας του στη Ρουμανία, την Πολωνία και στη συνέχεια στο Παρίσι, όπου τελείωσε τις μέρες του το 1934. Ένα άρθρο της ιστορικής υπηρεσίας των ουκρανικών μυστικών υπηρεσιών σηκώνει λίγο το πέπλο δίνοντάς μας τη δυνατότητα να διαβάσουμε αποσπάσματα από τους φακέλους «Μάχνο» που ξεθάφτηκαν από τα αρχεία της κομμουνιστικής πολιτικής αστυνομίας (GPU, τότε NKVD).

Εκτός από τις νέες ιστορικές πτυχές, το έγγραφο αποκαλύπτει την αποφασιστικότητα της σοβιετικής κομμουνιστικής εξουσίας να καταδιώξει τους Ουκρανούς εξεγερμένους και το ιδανικό της ελευθερίας τους όπου κι αν βρίσκονται – στην Ουκρανία ή στο εξωτερικό. Αυτό το αιώνιο μίσος των κομμουνιστών για την ελευθερία εκφράστηκε μέχρι τέλους, αφού ακόμη και τον Αύγουστο του 1989 –δηλαδή, εβδομήντα χρόνια μετά τα γεγονότα– η τοπική πολιτική αστυνομία προσπαθούσε ακόμη να καταστείλει όσους θα είχαν τη διάθεση να θυμηθούν το έπος των Μαχνοβιτών.

Μας αποκαλύπτει επίσης ότι ο Μάχνο και οι περισσότεροι σύντροφοί του ήξεραν πώς να παραμένουν πιστοί στα ιδανικά τους, ανεξάρτητα από τις δοκιμασίες της ζωής, οι οποίες δεν τους χαρίστηκαν. Το άρθρο αυτό, που μεταφράστηκε πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, αποκτά περισσότερο νόημα μετά τα λόγια του Πούτιν ο οποίος δήλωσε ότι η ανεξαρτησία της

Ουκρανίας ήταν «δώρο» από τους Σοβιετικούς. Αυτό το «δώρο» –αν όντως υπήρξε– δεν ήταν δωρεάν, διότι συνοδεύτηκε εσωτερικά από την υποταγή της ουκρανικής κοινωνίας και εξωτερικά από το κυνήγι όλων των αντιπάλων και των αντιφρονούντων.

Χωρίς αμφιβολία, η ιστορία επαναλαμβάνεται…

Το Κρατικό Αρχείο του Κλάδου της Υπηρεσίας Πληροφοριών Εξωτερικού της Ουκρανίας περιέχει μια επιλογή υλικού από το Τμήμα Εξωτερικού του Μυστικού Πολιτικού Τμήματος της GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ, το οποίο καθιστά δυνατή την ανίχνευση των δραστηριοτήτων του Νέστορ Μάχνο κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του στην εξορία. Και παρόλο που εκείνη την εποχή, τη δεκαετία του 1930, ο Μάχνο δεν αποτελούσε πλέον πραγματική απειλή για τη σοβιετική εξουσία, οι ειδικές υπηρεσίες της συνέχισαν τις έρευνες εναντίον του ίδιου και του άμεσου περιβάλλοντός του, στρατολογώντας πράκτορες από πρώην μαχνοβίτες για εκτόπιση.

Οι εδαφικές υποδιαιρέσεις της GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. στην Οδησσό, τη Ζαπορίζια, το Ντνιεπροπετρόφσκ, το Χάρκοβο και τη Μαριούπολη ασχολήθηκαν έντονα με τον Μάχνο και τους Μαχνοβίτες – δηλαδή, στις περιοχές όπου ζούσαν οι περισσότεροι στρατιώτες του λεγόμενου Επαναστατικού Στρατού, ο αριθμός των οποίων, σύμφωνα με τα επιχειρησιακά έγγραφα της GPU, έφτανε τις εξήντα πέντε χιλιάδες και σε ορισμένες περιόδους ακόμη και τα εκατό χιλιάδες άτομα. Αφού ο επαναστάτης Ατομάνος με τα λίγα υπολείμματα του στρατού του βρήκε καταφύγιο στη Ρουμανία και αργότερα μετακόμισε στην Πολωνία, εκτός από τις μονάδες αντικατασκοπείας, ο Εξωτερικός Κλάδος της GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. άρχισε να εργάζεται εναντίον του.

Εξάλλου, η Ρουμανία και η Πολωνία ήταν οι κύριες χώρες ευθύνης του κεντρικού μηχανισμού της σοβιετικής αντικατασκοπείας στη Μόσχα πριν δημιουργηθεί η αντικατασκοπεία της Σοβιετικής Ουκρανίας.

Ο Νέστορ Μάχνο βρισκόταν στον κατάλογο των πιο επιφανών εχθρών

της σοβιετικής κυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό, η GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. είχε αναλάβει να διεισδύσει στο άμεσο περιβάλλον του, να λάβει πληροφορίες για τα σχέδια και τις προθέσεις, να παρασύρει τον Αταμάνο και τους συνεργάτες του στο έδαφος της Ε.Σ.Σ.Δ. Το Περιφερειακό Τμήμα της Οδησσού της GPU της Ουκρανικής Ε.Σ.Σ.Δ. διεξήγαγε εκείνη την εποχή μια μεγάλης κλίμακας επιχείρηση με το όνομα «Βιολιστές». Η επιχείρηση σχεδίαζε ακόμη και τη φυσική εξόντωση του Μάχνο, ο οποίος όμως γλίτωσε τον θάνατο. Αντ' αυτού, η GPU κατάφερε να τοποθετήση στο περιβάλλον του δικούς της πράκτορες, οι οποίοι ανέφεραν συνεχώς τις ενέργειες και τις κινήσεις του.

Το 1923, σύμφωνα με ξένες πηγές της GPU, ο Μάχνο και μια ομάδα υποστηρικτών του έφυγαν από τη Ρουμανία για την Πολωνία. Αμέσως μετά τη διέλευση των συνόρων, όλοι τους συνελήφθησαν από την Πολωνική Άμυνα (αντικατασκοπεία). Ο Μάχνο κρατήθηκε στη συνέχεια ξεχωριστά στις φυλακές Μοκότοβ.

Εκμεταλλευόμενος την άδεια της εγκύου συζύγου του, της Χαλίνας Κουζμένκο, για να μεταβεί στη Βαρσοβία για θεραπεία, της έδωσε εντολή να επισκεφθεί την πρεσβεία της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. στην Πολωνία και να αρχίσει διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία με τις σοβιετικές αρχές.

Εκείνη έκανε τα πάντα όπως της είπε ο σύζυγός της. Ως αποτέλεσμα αυτής της επίσκεψης, στις 29 Ιουλίου του 1922 η πρεσβεία έστειλε επιστολή στο Λαϊκό Κομισαριάτο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ:

Στις 22 Ιουλίου 1922, η σύζυγος του Μάχνο, Χαλίνα Κουζμένκο, υπέβαλε αίτηση στο Προξενικό Τμήμα της Πρεσβείας μας προκειμένου να της δοθεί άδεια να φύγει για την Ουκρανία για να διαπραγματευτεί με την ουκρανική κυβέρνηση την επιστροφή μιας ομάδας Μαχνοβιστών στην Ουκρανία». Από άμεσες συνομιλίες μαζί της, έγινε γνωστό ότι υπήρχαν δεκαέξι απ' αυτούς, οι οποίοι βρίσκονταν στο στρατόπεδο εγκλεισμού στο Στράλκοβ. Οι πολωνικές αρχές τους απομόνωσαν από τους Πετλιουριστές. Σύμφωνα με την ίδια, οι Μαχνοβίτες είναι πολύ δυσαρεστημένοι

με τη ζωή τους στο στρατόπεδο και θα ήθελαν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Το αγωνιστικό τους πνεύμα έχει επίσης εξαφανιστεί. Η ίδια η Κουζμένκο φαινόταν κουρασμένη και αποθαρρυμένη, και ζήτησε ακόμα και οικονομική βοήθεια. Σε συζητήσεις ανέφερε αρκετές φορές ότι Πολωνοί αξιωματικοί (συμπεριλαμβανομένου του Μπιλίνσκι) από τη διοίκηση του στρατοπέδου τούς πρότειναν να φύγουν και να μεταφερθούν στην Ουκρανία, αλλά προς το παρόν δεν ήθελαν να βοηθήσουν – είπαν ότι, στην περίπτωση που το έκαναν αυτό, θα γινόταν αργότερα. Υπαινίχθηκαν επίσης κάτι σε αυτή την κατεύθυνση: "Αν η ουκρανική κυβέρνηση μας έδινε έστω και λίγη βοήθεια με χρήματα (περίπου 300.000 ή 400.000 πολωνικά μάρκα) και 6 έως 8 περίστροφα, θα μπορούσαμε να είχαμε δραπετεύσει από το στρατόπεδο και να τρέξουμε στην περιοχή Χουτσούλ και στη Γαλικία".

Με αυτό τον τρόπο, η ουκρανική κυβέρνηση θα ήταν καλυμμένη και θα είχε κατηγορίες εναντίον της πολωνικής κυβέρνησης, η οποία δεν εξέδωσε τον Μάχνο νωρίτερα. Η Κουζμένκο επέστρεφε συνεχώς στο θέμα αυτό και τόνιζε ότι το θέμα της περιοχής Χοτσούλ συζητήθηκε σοβαρά απ' αυτούς.

Από την πλευρά μας, αγνοήσαμε σιωπηλά τις προτάσεις αυτού του είδους και αναφερθήκαμε μόνο σε αυτό για το οποίο ήρθε – δηλαδή, την επιστροφή της στην Ουκρανία. Είπαμε ότι η ουκρανική κυβέρνηση ήταν απίθανο να διαπραγματευτεί μαζί τους ως ομάδα και ότι ο καθένας τους θα μπορούσε να ζητήσει ατομικά αμνηστία – όπως συνέβη με όλους όσοι είχαν πολεμήσει ενεργά εναντίον των σοβιετικών αρχών". Μια τέτοια απάντηση δεν την ικανοποίησε και ζήτησε να σταλεί η αίτησή της στην NKVD ούτως ή άλλως. [1]

Στα τέλη του 1923, ο Νέστορ Μάχνο απελευθερώθηκε από τη φυλακή λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων για την προετοιμασία μιας εξέγερσης στη δυτική Ουκρανία με σκοπό την υποτιθέμενη περαιτέρω επέκταση της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. Ταυτόχρονα, η εντατικοποίηση των δραστηριοτήτων των Μαχνοβιτών στο εξωτερικό ανάγκασε την ηγεσία της GPU να λάβει πρόσθετα μέτρα για να

αποκτήσει όσο το δυνατόν πληρέστερες πληροφορίες σχετικά με τα σχέδια και τις προθέσεις τους. Οι σχετικές οδηγίες ελήφθησαν από το Τμήμα Εξωτερικού της GPU και από έναν εκπρόσωπο της Residentura της Βαρσοβίας – της σοβιετικής εξωτερικής υπηρεσίας πληροφοριών.

Στις αρχές του 1924 ελήφθη μια άλλη αναφορά από την Residentura. Και πάλι, μια ομάδα Μαχνοβιτών ζητούσε την άδεια να επιστρέψει στην Ουκρανία. Ένας πράκτορας σημείωνε:

"Πιστεύουμε ότι στους ανθρώπους αυτούς μπορεί να τους επιτραπεί με ασφάλεια να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε ότι ο Μάχνο ήταν ειλικρινής στην προσπάθειά του να έρθει σε επαφή με τις σοβιετικές αρχές. Συμπεριφέρθηκε στη φυλακή πολύ καλά και θαρραλέα, χωρίς να εκθέσει κανέναν, αν και για το τελευταίο θα του είχε προταθεί η ελευθερία και όχι μόνο. Οι άνθρωποί του, οι οποίοι είχαν επιβιώσει από τις πολωνικές φυλακές, είναι τώρα έντονα υπέρ της σοβιετικής κυβέρνησης. Πιστεύω ότι πρέπει να συμβάλουμε στην επιτάχυνση της έκδοσης μιας τέτοιας άδειας σε αυτούς, καθώς και στη χρησιμοποίηση αυτών των ανθρώπων μετά την επιστροφή τους για τα συμφέροντά μας".

Αφού στάθμισε τα υπέρ και τα κατά, η ηγεσία της GPU αποφάσισε να επιτρέψει στους Μαχνοβίτες να εισέλθουν στην Ουκρανία, όπου θα ήταν υπό στενή παρακολούθηση και λιγότερο επικίνδυνοι. Όσο για τους υπόλοιπους που παραμένουν στο εξωτερικό με επικεφαλής τον Μάχνο, έπρεπε να παρακολουθούνται στενά και να συντάσσονται τακτικά αναφορές για τις δραστηριότητές τους.

Αυτό συνεχίστηκε καθ' όλη τη δεκαετία του 1920. Το 1931, η κατάσταση με όσα συνέβησαν πριν από οκτώ χρόνια στην Πολωνία, όταν ο Μάχνο υποτίθεται ότι επρόκειτο να εισβάλει στα εδάφη της δυτικής Ουκρανίας, σχεδόν επαναλήφθηκε. Στον φάκελο της υπόθεσης «Μάχνο» πολλά έγγραφα αναφέρουν ότι φέρεται να τον είδαν στο Λβιβ, όπου «συγκέντρωνε μια συμμορία» για να προελάσει στην Ουκρανία. Σε άλλα έγγραφα, ξένες πηγές ανέφεραν ότι βρισκόταν στη Βεσαραβία, απ' όπου θα πήγαινε στην Ουκρανία

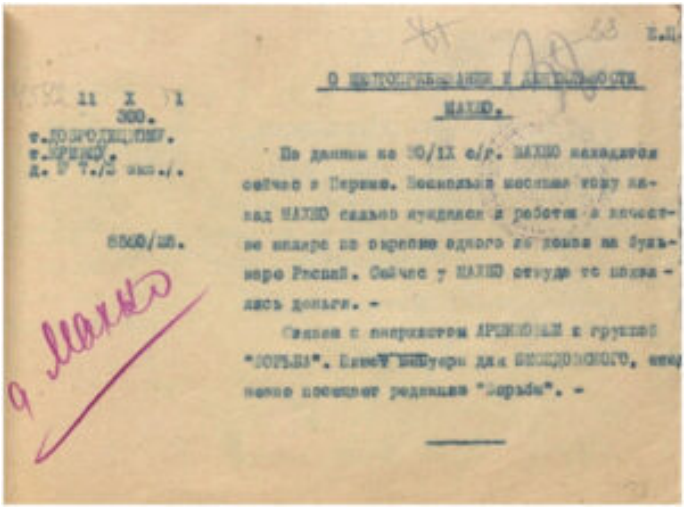
όταν θα άρχιζε η εξέγερση στα ουκρανικά εδάφη. Άλλωστε, ο Μάχνο πιστώθηκε ακόμη και επαφές με τον στρατηγό Αντρέι Σκούρο, ο οποίος φέρεται να δημιουργούσε πέντε ίλες ιππικού των εκατό οπλιτών το καθένα στην Πολωνία, για να περάσουν στην Ε.Σ.Σ.Δ. με τους Μαχνοβίτες και να υποστηρίξουν την εξέγερση κατά των Μπολσεβίκων.

Στην πραγματικότητα, όλες αυτές οι φήμες ήταν αβάσιμες. Στις αρχές της δεκαετίας του 1930, το ενδιαφέρον για τον Μάχνο μειώθηκε κάπως. Ζούσε τότε στη Βενσέν, μια πόλη κοντά στο Παρίσι. Ήταν συχνά άρρωστος, ζούσε με περιστασιακές δουλειές και επικεντρώθηκε κυρίως στη συγγραφή απομνημονευμάτων και στην αναζήτηση κεφαλαίων για την έκδοσή τους. Ένα από τα αρχειακά έγγραφα με τίτλο «Σχετικά με τον τόπο διαμονής και τις δραστηριότητες του Μάχνο» από τις 11 Οκτωβρίου 1931 έχει ως εξής: *“Από τις 30 Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους, ο Μάχνο βρίσκεται στο Παρίσι. Πριν από μερικούς μήνες, ο Μάχνο χρειαζόταν απεγνωσμένα μια δουλειά ως ελαιοχρωματιστής για να βάψει ένα από τα σπίτια στη λεωφόρο Raspay”.* [2] Ένα άλλο έγγραφο από την Residentura του Παρισιού αναφέρει ότι ο Μάχνο εργάστηκε ως συναρμολογητής στην αποικιακή έκθεση του Ρένο – τη δουλειά που βρήκε με τη βοήθεια ενός πρώην αξιωματικού, του Κριούκοφ, ο οποίος κατέχει υπεύθυνη θέση στο Ρένο.

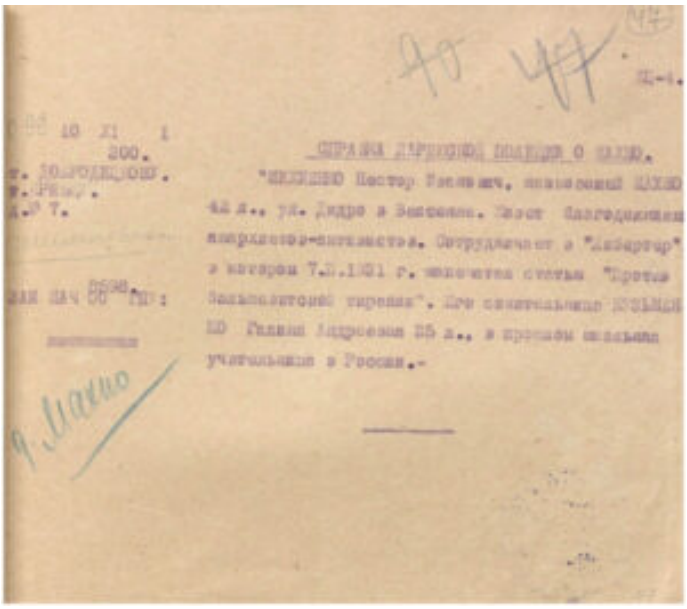

Ένα έγγραφο με ημερομηνία 20 Νοεμβρίου 1931 αναφέρει ότι “*η*

οικονομική κατάσταση ολόκληρης της παρισινής ομάδας αναρχικών είναι αρκετά δύσκολη. Ούτε ο Μάχνο, ούτε ο Βολίν, ούτε ο Αρσίνοφ έχουν χρήματα”. Ειδικότερα για τον Μάχνο αναφέρεται ότι “*είναι επίσης άνεργος και στην πραγματικότητα ζει σε βάρος της συζύγου του, η οποία εργάζεται σε μία από τις οικογένειες ως οικονόμος*”. Και το έγγραφο τελειώνει με τη φράση: “*Η οικονομική κατάσταση του Μάχνο είναι τόσο δύσκολη, που φοβάται την έξωση από το δωμάτιο λόγω μη πληρωμής*”. [3]

Ο φάκελος της υπόθεσης περιέχει ένα έγγραφο της αστυνομίας του Παρισιού σχετικά με τον Μάχνο με ημερομηνία 10 Νοεμβρίου 1931, το οποίο αναφέρει: “*Νέστορ Ιβάνοβιτς Μάχνο, γνωστός ως Μάχνο, 40 ετών, οδός Ντιντερό στη Βενσέν. Ζει με τις φιλανθρωπίες των αναρχικών ακτιβιστών. Συνεργάζεται με το Liberter, στο οποίο στις 7 Φεβρουαρίου 1931 δημοσίευσε ένα άρθρο με τίτλο «Ενάντια στην τυραννία των Μπολσεβίκων». Συγκάτοικός του είναι η Κουσμένκο Χαλίνα Αντρίιβνα, 35 ετών, στο παρελθόν δασκάλα στη Ρωσία*”. [4]

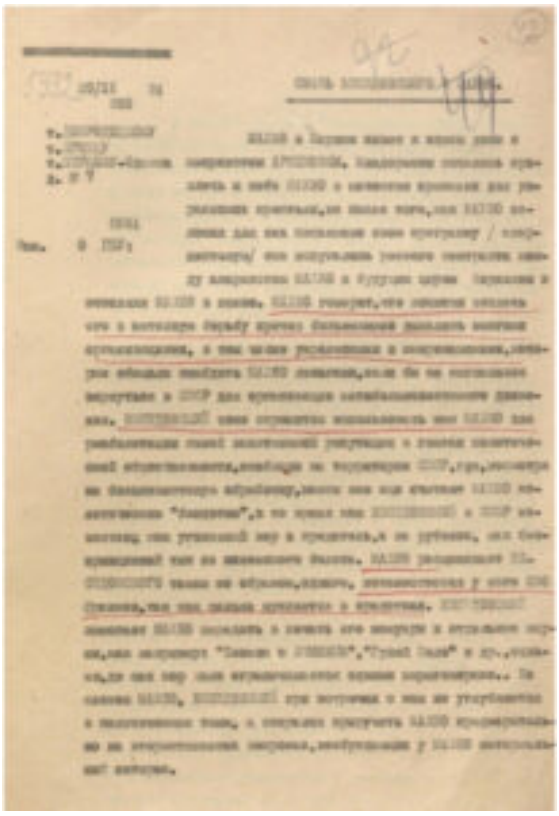

Οι πολιτικές απόψεις του Νέστορ Μάχνο εκείνη την εποχή αποδεικνύονται εύγλωττα από ένα έγγραφο με ημερομηνία 20 Νοεμβρίου 1931 και με τίτλο “Οι δεσμοί του Μπεζεντόφσκι με τον Μάχνο”. Ο Γρηγόρι Μπεζεντόφσκι ήταν σοβιετικός διπλωμάτης, και συγκεκριμένα σύμβουλος της πρεσβείας της ΕΣΣΔ στη Γαλλία το 1927. Το 1929 εγκατέλειψε την πρεσβεία και ζήτησε πολιτικό άσυλο στη Γαλλία, αφού ένας αξιωματικός της OGPU από τη Μόσχα ήρθε για “ειδική” συνέντευξη μαζί του. Φοβόταν ότι θα συλληφθεί για υπεξαίρεση. Αργότερα προσπάθησε να αποδείξει στο περιβάλλον του ότι είχε υποφέρει από το σταλινικό καθεστώς. Στη συνέχεια αναζήτησε την υποστήριξη εκπροσώπων από κύκλους εμιγκρέδων στο Παρίσι, συμπεριλαμβανομένου του Νέστορ Μάχνο. Σύμφωνα με το έγγραφο, ο Μάχνο φέρεται να “*βοήθησε στην έκδοση των απομνημονευμάτων του και ορισμένων γραμματοσήμων, όπως “Συνομιλία με τον Λένιν”, “Hulyai- Pole” κ.λπ.”*. Υποστήριξε επίσης οικονομικά τον Μάχνο – του έδωσε διακόσια πενήντα φράγκα.

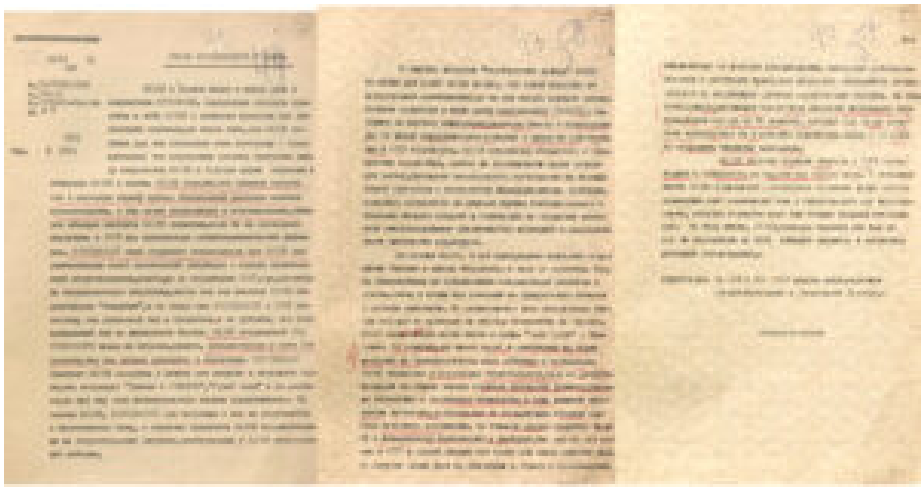
Για κάποιο χρονικό διάστημα, άλλα άτομα και πολιτικές οργανώσεις προσπάθησαν επίσης να επωφεληθούν από την παλιά επιρροή του Μάχνο. *“Σύμφωνα με τον Μάχνο”,* αναφέρει το ίδιο έγγραφο, “*οι Ισπανοί αναρχικοί υπολογίζουν στην εξουσία του και μερικές φορές απευθύνονται σε αυτόν για συμβουλές. Για παράδειγμα, τους συνέστησε να οργανώσουν ένα αναρχικό κίνημα στο αγροτικό περιβάλλον και να συνδυάσουν αυτό το κίνημα σε*

ομοσπονδιακή βάση με το εργατικό κίνημα. Συνέστησε ακόμη να οργανώσουν μαχητικές μονάδες αγροτών παρόμοιες με τους Μαχνοβίτες στην Ουκρανία". Θεωρούσε το μπολσεβίκικο σύστημα αρκετά ισχυρό και, σύμφωνα με το έγγραφο, "*αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό όλες τις παιδαριώδεις πρωτοβουλίες μετακίνησης που αποσκοπούν σε απέλπιδες προσπάθειες εισβολής στο σοβιετικό έδαφος*".

Ο Μάχνο θεωρούσε κάθε τέτοιο αγώνα με τους Μπολσεβίκους άσκοπο και περιττό. Κατά τη γνώμη του, ο διοικητικός μηχανισμός της σοβιετικής κυβέρνησης είχε διεισδύσει τόσο βαθιά σε όλες τις σφαίρες της ζωής, ώστε απέκλειε τη δυνατότητα να λειτουργήσουν στη χώρα μεγάλα αντάρτικα αποσπάσματα.

Στο τέλος, μια ανώνυμη πηγή καταλήγει: "*Ο Μάχνο δίνει την εντύπωση ενός ατόμου που έχει προ πολλού ξεπεράσει το αταμάνικο πάθος του, αλλά διατηρεί ακόμη τη δημοτικότητα που του δίνουν οι μεγάλες αναταραχές*". [5]

Η εφημερίδα της αστυνομίας του Παρισιού αναφέρει τη σύζυγο του Μάχνο ως συγκάτοικό του. Εκείνη την εποχή, είχαν πραγματικά μια δύσκολη σχέση. Δεν ζούσαν πλέον μαζί. Επισημαίνεται ότι είχαν διαφορετικές πολιτικές απόψεις. Πιο συγκεκριμένα, η Χαλίνα, σε αντίθεση με τον Νέστορ, φέρεται να άρχισε να συμπαθεί το σοβιετικό σύστημα. Σε ένα από τα έγγραφα αναφέρεται ότι η Ντομίνικα Κουζμένκο, μητέρα της Χαλίνα, η οποία εκείνη την εποχή ζούσε στο χωριό Πισκανί Μπριντ (πλέον περιοχή Κιροβόχραντσκα), είπε στο περιβάλλον της ότι η κόρη της είχε χωρίσει τον Νέστορ.

Η GPU παρακολουθούσε στενά την αλληλογραφία της Χαλίνα με τη μητέρα και τα δύο αδέλφια της. Σε μία από τις επιστολές της προς τον αδελφό της Μικόλα, ανακοίνωσε ότι σκόπευε να φύγει για την Αμερική και ζήτησε επίσης να φυλάσσονται προσεκτικά στο σπίτι φωτογραφίες, βιβλία, πίνακες και επιστολές, λέγοντας ότι *“όλα αυτά θα αποτελέσουν πολύτιμο υλικό για τους ιστορικούς και το μουσείο στο μέλλον”*. Ρώτησε επίσης: *“Πόσα σχολεία υπάρχουν σήμερα στο χωριό μας; Ποια κτίρια έχουν χτιστεί στο χωριό μετά την επανάσταση; Υπάρχει ηλεκτρικό ρεύμα, ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι, κινηματογράφος, αυτοκίνητα κ.λπ. στο χωριό; Θα προλάβουμε και θα ξεπεράσουμε την Αμερική;* ” [6]

Παρόμοια ερωτήματα έθετε ο Μάχνο σε επιστολές του προς τους συντρόφους που ζούσαν στο Χιουλιάι Πόλιε, ιδίως προς τον υπασπιστή Ιβάν Λεπετσένκο. Ο Λεπετσένκο ήταν μέλος μιας μικρής

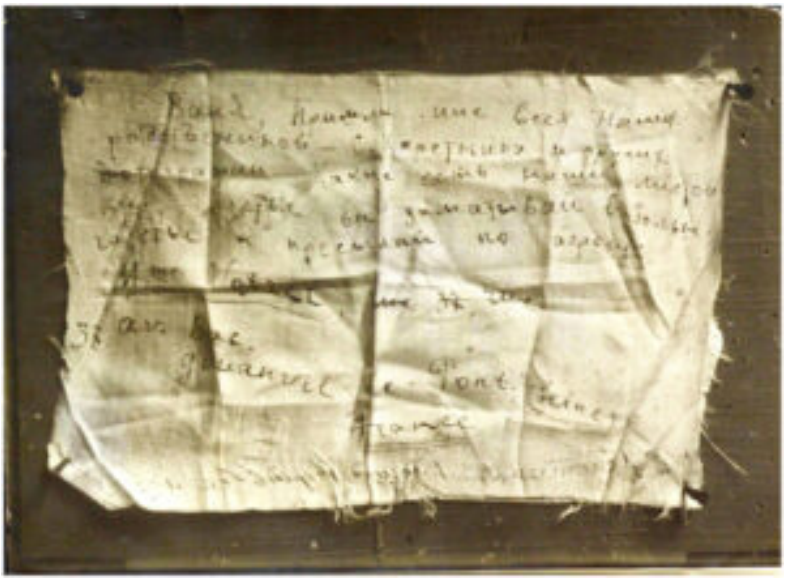
ομάδας με την οποία ο Μάχνο μετακόμισε στη Ρουμανία τον Αύγουστο του 1921. Ήταν πιστός στον Αταμάνο του. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι ο Μάχνο ήταν αυτός που του ανέθεσε την αποστολή να βρει χρυσό και άλλα τιμαλφή κρυμμένα στην απεραντοσύνη της ουκρανικής στέπας.

Οι υπάλληλοι της GPU της Ε.Σ.Σ.Δ. έμαθαν για αυτά τα σχέδια. Ακολουθεί ένα μήνυμα με ημερομηνία 25 Ιουλίου 1924 από έναν πράκτορα της Βαρσοβίας προς την GPU της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ:

"*… Σύμφωνα με άλλους Μαχνοβίτες και Χμαροβίτες, ο Μάχνο εμπιστευόταν τον Λεπετσένκο και ο τελευταίος εκτελούσε τα καθήκοντα του νοσοκόμου του (ή μάλλον του υπηρέτη του) […] Αυτή τη στιγμή ο Λεπετσένκο έχει οικονομικές δυσκολίες, καθώς ο Μάχνο έφυγε για το Ντάντσιχ έχοντας τον αφήσει πίσω και δεν μπορεί να θρέψει τον εαυτό του με τη δουλειά του. Στα μέσα Ιουλίου, φέτος, συνάντησε τον Τσέρνιακ (αναρχικός της Βαρσοβίας), ο οποίος τον κάλεσε να πάει παράνομα στην Ουκρανία για να αρπάξει τα τιμαλφή που κάποτε είχε αφήσει ο ίδιος ο Λεπετσένκο, με εντολή του Μάχνο, και να τους μεταφέρει στην Πολωνία, καθώς αυτή τη στιγμή βιώνουν οικονομική κρίση, για την οποία ο ίδιος ο Λεπετσένκο θα λάβει την ανάλογη αποζημίωση. Ο Λεπετσένκο συμφώνησε…*"

Κατά τη διέλευση των συνόρων, ο Λεπετσένκο συνελήφθη και αναγκάστηκε να δείξει κάποια μέρη όπου ήταν κρυμμένα τιμαλφή, τα προσωπικά αντικείμενα και τα έγγραφα του Μάχνο. Αργότερα, όλη η αλληλογραφία του με τον Μάχνο ήταν υπό τον έλεγχο της GPU, και μερικές από τις επιστολές γράφτηκαν από τον υπασπιστή υπό την υπαγόρευση των Τσεκάδων. Οι περισσότερες από αυτές τις επιστολές ταξινομήθηκαν στους ενεργούς επιχειρησιακούς φακέλους της αντικατασκοπείας της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. Στο φάκελο του Γραφείου Εξωτερικών της GPU της ΕΣΣΔ με το όνομα «Μάχνο» υπάρχει ένα λεγόμενο «πανί» – ένα σημείωμα γραμμένο από τον Νέστορ Μάχνο προς τον υπασπιστή του σε ένα μικρό κομμάτι μεταξωτού υφάσματος. Το κείμενο λέει τα εξής: "*Ιβάν, στείλε μου φωτογραφίες όλων των συγγενών μας – του Σ. Καρέτνικ και άλλων. Όλα τα φυλλάδιά μας, οι εφημερίδες, πρέπει να τυλιχτούν*

σε μεγάλες εφημερίδες και να σταλούν στη διεύθυνση…“. [7]

Σύμφωνα με τον φάκελο της υπόθεσης, το σημείωμα αυτό μετέφερε από τον Μάχνο ένας έμπειρος ιδεολόγος αναρχικός που πέρασε δεκαπέντε χρόνια εξόριστος στην Αμερική, τη Γερμανία και τη Γαλλία. Έραψε το σημείωμα κάτω από τη φόδρα των ρούχων του για να περάσει τα σύνορα με ασφάλεια. Πριν επιστρέψει στην ΕΣΣΔ το 1928, έλαβε μια σειρά από οδηγίες από τον Αρσίνοφ και τον Μάχνο για να αποκαταστήσει τους δεσμούς με πρώην αναρχικούς και μαχνοβίτες, συμπεριλαμβανομένου του Λεπετσένκο. Στον φάκελο της υπόθεσης αναφέρεται ως “Volkovskyi”, τον οποίο οι Τσεκάδες στρατολόγησαν και σκόπευαν να τον χρησιμοποιήσουν στην καταδίωξη του Μάχνο, και να στον στείλουν με αυτή την αποστολή στη Γαλλία. Αλλά δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία να το κάνουν.

Όπως και ο Βολκόφσκι, ο Μάχνο, ενώ βρισκόταν στην εξορία, εξέτασε επανειλημμένα το ενδεχόμενο να επιστρέψει στην πατρίδα του. Αλλά κάθε φορά απέρριπτε τέτοιου είδους επιλογές ως μη ρεαλιστικές. Σε μια επιστολή του προς τον Λεπετσένκο, έγραψε ότι αυτό ήταν αδύνατο, επειδή δεν υπήρχε καμία εγγύηση ότι η ζωή και η ελευθερία του θα παρέμειναν απαραβίαστες.

Το 1934, μετά από σοβαρή ασθένεια, ο Νέστορ Μάχνο πέθανε. Οι περισσότεροι σύντροφοί του, που είχαν καταφύγει μαζί του στη Ρουμανία, παρέμειναν στο εξωτερικό για το υπόλοιπο της ζωής τους. Ορισμένοι, μη μπορώντας να αντέξουν τη σκληρή και άπορη ζωή στο εξωτερικό, επέστρεψαν στην πατρίδα τους. Εκεί όμως δεν βρήκαν την ευτυχία και την ειρήνη.

Η GPU-NKVD, εκπληρώνοντας τη θέληση του κόμματος, ασχολήθηκε αποφασιστικά και με συνέπεια με την καταστροφή του μαχνοβισμού ως φαινομένου. Η ενημερωτική και εγκύκλιος επιστολή της OGPU της ΕΣΣΔ № 34 «Περί αναρχικών» επεσήμαινε: "*Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον αγώνα ενάντια στα απομεινάρια του μαχνοβισμού στην Ουκρανία. Χρειάζεται συστηματική εργασία για τον εντοπισμό των βετεράνων του πρώην στρατού του Μάχνο, για την ανάδειξη των αντισοβιετικών δραστηριοτήτων τους κατά την τρέχουσα περίοδο και για την απομάκρυνση των στοιχείων εκείνων που είναι οι οργανωτές των αναρχοκουλακικών ομάδων στα χωριά*".

Παρά τις αμνηστίες του παρελθόντος για τους Μαχνοβίτες, το 1937 πολλοί ήρθαν ενώπιων των παλιών τους "αμαρτιών". Ο πρώην αρχηγός του στρατού των εξεγερμένων Βίκτορ Μπίλας συνελήφθη και εκτελέστηκε. Ως Ρουμάνος και Βρετανός κατάσκοπος, ο Λεβ Ζινκόφσκι-Ζαντόφ εκτελέστηκε το 1938. Ήταν επικεφαλής της αντικατασκοπείας στον στρατό του Μάχνο κατά την τελευταία περίοδο του ένοπλου αγώνα και στη συνέχεια υπηρέτησε στην GPU-NKVD για δεκατρία χρόνια, βραβευμένος επανειλημμένα από τους αρχηγούς του για ευσυνείδητη εργασία. Ο Ιβάν Λεπετσένκο συνελήφθη επανειλημμένα τη δεκαετία του 1930. Τον Οκτώβριο του 1937 εκτελέστηκε για "ενεργή αντεπαναστατική δραστηριότητα".

Στη δεκαετία του 1930, οι αρχές του Χουλιάϊ Πόλε και των γύρω περιοχών της περιφέρειας Ζαπορίζια επέτρεψαν στις κατασταλτικές αρχές να υλοποιήσουν και να εφαρμόσουν σχέδια για την αποκάλυψη των "εχθρών του λαού". Εξάλλου, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι υπηρετούσαν στον στρατό του Μάχνο. Ως αποτέλεσμα, πολλοί απ' αυτούς τοποθετήθηκαν στους καταλόγους των υπόπτων κατά τα χρόνια του ολοκληρωτισμού, εκτελέστηκαν ή καταδικάστηκαν σε μακροχρόνιες ποινές φυλάκισης.

Οι οπαδοί του Νέστορ Μάχνο παρακολουθούνταν από την NKVD-MGB-KGB για τα επόμενα χρόνια, μέχρι την κατάρρευση της Ε.Σ.Σ.Δ. Τέτοιες ήταν οι ιδεολογικές κατευθυντήριες γραμμές του Κομμουνιστικού Κόμματος και οι μυστικές υπηρεσίες, μαζί με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, τις ακολουθούσαν αυστηρά. Αυτό αποδεικνύεται από ένα απ' τα τελευταία έγγραφα που επισυνάπτονται στην υπόθεση. Ένα κωδικοποιημένο τηλεγράφημα από το Τμήμα της KGB της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. στην περιφέρεια Ζαπορόζιε προς τον επικεφαλής της 1ης Διεύθυνσης (Εξωτερικές Πληροφορίες) της KGB της Ουκρανικής Σ.Σ.Δ. με ημερομηνία 28 Αυγούστου 1989 αναφέρει: "*Κατόπιμ οδηγιών των κομματικών οργάνων με σκοπό τη διακοπή του προγραμματισμένου εορτασμού από τους αναρχοσυνδικαλιστές της 100ης επετείου από τη γέννηση του αρχηγού των συμμοριών τους Μάχνο Νέστορ Ιβάνοβιτς, ετοιμάζουμε έγγραφα που εκθέτουν τα εγκλήματα που διέπραξε κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου και μετά απ' αυτόν. Παρακαλούμε να στείλετε τις οδηγίες σας στη διεύθυνσή μας για την εξοικείωση με το υλικό σχετικά με τον Μάχνο, το οποίο είναι διαθέσιμο στην Ομάδα 10 της Διεύθυνσης*". [8]

Η απάντηση από το Κίεβο ήταν λακωνική: "*Δεν υπάρχουν τέτοια έγγραφα στη Διεύθυνση".* Και σε ξεχωριστό έγγραφο, γραμμένο από τον αρχηγό της Ομάδας 10, αναφέρεται ότι το υλικό για τον Μάχνο αναφέρθηκε στον αρχηγό της Διεύθυνσης και στον αναπληρωτή αρχηγό της KGB της Ουκρανικής ΕΣΣΔ και ότι έχουν έρθει οδηγίες να «*μη δοθεί τίποτα σε κανέναν χωρίς την άδειά τους*».

Παρά το γεγονός ότι ο φάκελος της υπόθεσης δεν περιέχει

έγγραφα που να αποδεικνύουν ότι ο Μάχνο διέπραξε εγκλήματα, το 1989 ορισμένοι επικεφαλής των μυστικών υπηρεσιών, όπως αποδεικνύεται από την απόφαση που ελήφθη στο Κίεβο, είχαν ήδη κατανοήσει ότι η κατάσταση στον κόσμο και στην Ε.Σ.Σ.Δ. είχε αλλάξει δραματικά και ήταν αδύνατο να ενεργούν σύμφωνα με τα παλιά πρότυπα. Σύντομα ξεκίνησε η διαδικασία αποκατάστασης των θυμάτων της πολιτικής καταστολής. Χιλιάδες μαχνοβίτες που είχαν καταδικαστεί για αντισοβιετικές αντεπαναστατικές δραστηριότητες ή ως Ρουμάνοι, Πολωνοί και Γερμανοί κατάσκοποι αποκαταστάθηκαν.

Στη σύγχρονη εποχή, η μορφή του Μάχνο και ο ρόλος του αγροτικού εξεγερσιακού κινήματος του οποίου ηγήθηκε στην Ουκρανική Επανάσταση του 1917-1921 έχουν υποστεί σημαντική επανεξέταση, για την οποία έχουν ήδη γραφτεί πολλά. Ταυτόχρονα, έγγραφα από τα αρχεία των μυστικών υπηρεσιών επιτρέπουν να φωτιστούν ορισμένα επεισόδια μιας άλλης (της λιγότερο ερευνημένης και μελετημένης) άγνωστης περιόδου της ζωής του εξεγερμένου Αταμάνου.

Υποσημειώσεις

[1] Κεντρικά Κρατικά Αρχεία των Ανώτατων Οργάνων Εξουσίας και Κυβέρνησης της Ουκρανίας, φακ. 4, υποφακ. 1, υπόθεση 566, σ. 16.

[2] BSA της SZR της Ουκρανίας, φακ. 1, υπόθεση 7935, τόμος 1, σ. 51.

[3] Στο ίδιο, σ. 65-66.

[4] Στο ίδιο, σ. 60.

[5] Στο ίδιο, σ. 49-51.

[6] BSA της SZR της Ουκρανίας, φ. 1, υπόθεση 7932, τόμ. 1, σ. 33.

[7] Στο ίδιο, σ. 5.

[8] Στο ίδιο, σ. 78

Ιωάννινα 17 Μαρτίου 2022: μια ημέρα γεμάτη δράσεις για το εμφυλο

Στις 17 Μαρτίου το απόγευμα, πραγματοποιήθηκε στα Γιάννινα μία συγκέντρωση, διαφορετική και πολυδιάστατη, που είχε σχεδιαστεί να παρουσιαστεί την 8ης Μάρτη και που λόγω δύσκολων καιρικών φαινομένων, μεταφέρθηκε για την παραπάνω ημερομηνία.
Ένα μεγάλο πανό με το σύνθημα *«Όλες μαζί για μια ζωή χωρίς υποταγή»*, προβολή βίντεο και φωτογραφιών φεμινιστικού περιεχομένου, installation, έκθεση αφισών για τις γυναικοκτονίες που έχουν λάβει χώρα τον τελευταίο ένα χρόνο στην Ελλάδα, ανάγνωση πολιτικών κειμένων, αναπαραγωγή ηχητικού με θεατρική αισθητική για τις γυναικοκτονίες και την έμφυλη βία, ανάγνωση ποιημάτων και πεζών…
Όλα αυτά προέκυψαν από τη σύμπραξη συλλογικοτήτων (Χειρονομία Αντιεξουσιαστική Κίνηση, Οδυσσεβάχ, Αναμέτρηση οργάνωση για μια νέα κομμουνιστική αριστερά), κοινωνικών χώρων (Ελεύθερος Κοινωνικός Χώρος Αλιμούρα, Αυτοδιαχειριζόμενος Κοινωνικός Χώρος Ιωαννίνων) και ατόμων που πλαισίωσαν τη συνέλευση που καλέστηκε από τη Χειρονομία ΑΚ στην Αλιμούρα με σκοπό να διοργανωθεί μία διαφορετική 8η Μάρτη.
Η πολυσυλλεκτικότητα του Συντονισμού για την 8η Μάρτη, ο πλουραλισμός απόψεων και ιδεών και η διάθεση να τεθούμε στο δημόσιο χώρο και να εκφράσουμε με τρόπο διαφορετικό την αντίθεση και την αντίστασή μας απέναντι στην καταπίεση, την εξουσία, το μισογυνισμό, την έμφυλη βία και την πατριαρχία, οδήγησαν σε ένα πολύ όμορφο αποτέλεσμα.

ΠΕΣ ΤΗΝ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ
ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ

ΠΕΣ ΤΗΝ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ
ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ

ΠΕΣ ΤΗΝ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ
ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ

ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ
ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ
ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ

ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ

Και τη φούστα μου καπέλο να φορέσω
όταν λέω ΟΧΙ
σημαίνει ότι δε θέλω

Διαδικτυακή εκδήλωση: Παγκόσμια Αλληλεγγύη – Ενάντια στα κράτη και στη στρατιωτικοποίηση του πλανήτη Φωνές από την Ουκρανία, τη Λευκορωσία και τη Ρωσία

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί στην Αγγλική γλώσσα

Online Event:
Global Solidarity: Against the states and the militarization of the planet
Voices from Ukraine, Belarus, and Russia
Thursday 17th March 20:00 EET
After two dark pandemic years, warmonger States are militarizing the planet, drowning whole societies in blood in order to accomplish their power games. In this online discussion, comrades from Ukraine, Belarus, and Russia speak about how the invasion of Ukraine has impacted their societies and communities, describing the forms that resistance to the invasion is taking in all three contexts and how people elsewhere around the world can raise and support efforts to stop it.
Speakers:
Salem in Kyiv, libertarian-socialist, founder of Operation Solidarity
Yana, A journalist in OVD-Info, human rights project against political oppressions, a participant of The Network Case support campaign (the case against Russian anarchists)
ABC-Belarus
Co-Hosted by:
Member of Anti-authoritarian Movement Athens and Nosotros EKX
Member of CrimethInc.
This event will take place online, to attend find the links to the livestreams here:
https://solidarityagainstinvasion.noblogs.org/
[More info]
Operation Solidarity- https://operation-solidarity.org/
@operation.solidarity
OVD-Info- https://ovdinfo.org/
@OvdInfo
ABC Belarus- https://abc-belarus.org/?lang=en
@abcbelarus
Anti-authoritarian Movement- https://www.antiauthoritarian.gr/
CrimethInc- https://crimethinc.com/

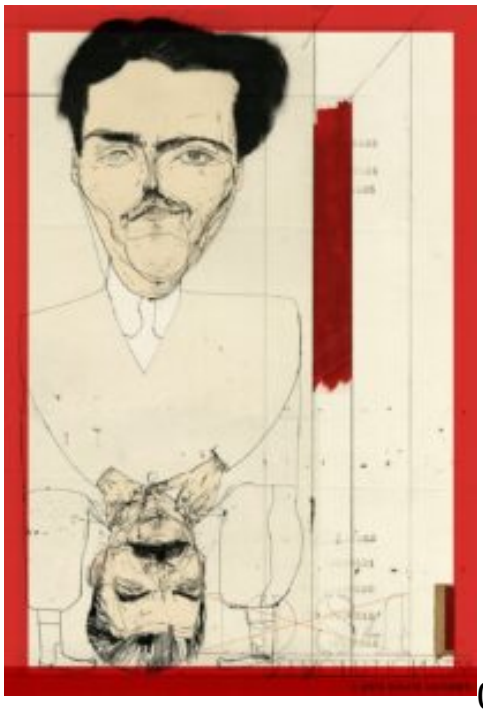
Βίκτορ Σερζ Η ιδεολογική λειτουργία του συγγραφέα

Βίκτορ Σερζ

Η ιδεολογική λειτουργία του συγγραφέα[1]

Μετάφραση: Δανάη Κασίμη

Οι μεγάλοι συγγραφείς κάθε εποχής είναι πάντα κήρυκες και, κάποιες φορές, απόστολοι. Για παράδειγμα, ο Μπαλζάκ·ορισμένα μυθιστορήματά του αποτελούν πραγματείες τέτοιας αστικής ευφυΐας, που μπορεί να μας φαίνονται παράξενα σατιρικά. Δείτε το *Ιστορία της ακμής και της παρακμής του Καίσαρα Μπιροτό* ή το *Ο μάρτυρας της μπουτίκ* ή ακόμη και μια πραγματεία για την εντιμότητα του μικρεμπόρου. Ο Μπαλζάκ έχτιζε το έργο του με πάθος, σε μια εποχή που η αστική τάξη μετασχημάτιζε τον κόσμο κατ’ εικόνα της. Ακόμη κι οι πιο ασήμαντες αρετές της θριαμβεύουσας τάξης δεν είχαν τότε τίποτα το γελοίο. Να δώσω μερικά ονόματα συγχρόνων; Τον Γουίτμαν, τον Ζολά, τον Τολστόι, τον Ρολάν. Υπάρχει το χαρακτηριστικό του «αποστόλου» και στα τέσσερα αυτά ονόματα και εκεί κρύβεται ίσως το μεγαλείο τους. Υπάρχει το στοιχείο του ηθικολόγου και του κήρυκα στον Ανατόλ Φρανς, στον Μπαρέ, στον Ζιντ και στον Μπαρμπίς – εν πάση περιπτώσει, σε κάθε σημαντικό συγγραφέα.

Ο συγγραφέας επιτελεί μια ιδεολογική λειτουργία. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι υπάρχουν δύο είδη συγγραφέων: οι διασκεδαστές των πλουσίων και οι εκπρόσωποι του πλήθους.[2] Στην πραγματικότητα, η οποία είναι πάντα αντιφατική, οι δύο αυτοί τύποι ανθρώπων είναι συχνά ο ίδιος άνθρωπος, αλλά θα πρέπει ο ένας από τους δύο να επικρατήσει. Θα ήταν όμως μεγάλο λάθος να φτάσουμε μέσα απ' αυτή τη λογική στο συμπέρασμα ότι ένα πολιτικό σκεπτικό διαπερνά ή πρέπει να διαπερνά κάθε έργο. Αυτό θα μας οδηγούσε σχεδόν κατευθείαν στο να αναγορεύσουμε ανώτερα τα έργα με διδακτικό περιεχόμενο. Τα διδακτικά μυθιστορήματα, με την τρέχουσα έννοια της λέξης, είναι συχνά εξ ορισμού έργα κατώτερης ποιότητας και, κατά συνέπεια, δεν καταφέρνουν να εκπληρώσουν τον σκοπό τους. Η σύγχυση μεταξύ της διαμαρτυρίας, της προπαγάνδας και της λογοτεχνίας είναι εξίσου καταστροφική και για τους τρεις αυτούς τρόπους πνευματικής δραστηριότητας και κοινωνικής δράσης –αν και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις μπορούν να συνδυαστούν δυναμικά και με πολλούς τρόπους.

Η ιδιαίτερη αξία του μυθιστορήματος πηγάζει από το γεγονός ότι δεν προσφέρει στον άνθρωπο πολιτικά συνθήματα ή διεκδικήσεις αλλά κάτι διαφορετικό: τρόπους για να αισθάνεται, να ζει εσωτερικά, να κατανοεί τους άλλους, να καταλαβαίνει τον εαυτό του, να αγαπά και να ζει με πάθος. Εννοείται, ας το

επαναλάβουμε, ότι αυτοί οι τρόποι ζωής, φτάνοντας στο επίπεδο της συνείδησης, παίρνουν τη μορφή μιας ιδεολογίας που ανταποκρίνεται αναγκαία στο ρητό ή άρρητο «πιστεύω» κάποιων κοινωνικών τάξεων. Αυτό γίνεται, όμως, με τρόπο έμμεσο και αποστασιοποιημένο, που παίρνει χαλαρή μορφή και είναι ορατός μόνο στον αναλυτή. Οι Ρώσοι λένε με μια φράση, συνοπτικά αλλά εντυπωσιακά, το εξής: «Ο συγγραφέας είναι ο οργανωτής του ψυχισμού». Είναι κακός οργανωτής εκείνος που μας λέει: «Ελάτε, εγώ θα σας διδάξω να σκέφτεστε και να αισθάνεστε!». Πρώτον, αυτό δείχνει μια κάποια έπαρση, και επιπλέον, ακόμη κι αν δεν τεθεί ζήτημα προσωπικής αξιοπρέπειας, θα πρέπει κανείς να μη διαθέτει καθόλου κριτικό πνεύμα για να μην του προκαλέσει δυσπιστία μια τέτοιου είδους δήλωση. Είναι, λοιπόν, κατώτερη η διδακτική λογοτεχνία.

Μια άλλη πτυχή αυτής της κατωτερότητας αφορά τον ίδιο τον συγγραφέα. Ο συγγραφέας δεσμεύεται από τη θέση που υπερασπίζεται, ξέρει πού θα πρέπει να μας οδηγήσει, επομένως ξέρει και πού πρέπει να πάει. Δεν είναι πλέον σε θέση να απελευθερώσει τις δημιουργικές του ικανότητες και να τις ακολουθήσει με κλειστά μάτια – κλειστά για τα καθημερινά πολιτικά τεκταινόμενα, για παράδειγμα, αλλά ανοικτά, τρομακτικά ανοικτά, μπροστά στο αχανές σύμπαν, όπως τα μάτια του Ρεμπώ! Ο μηχανισμός της καλλιτεχνικής δημιουργίας απέχει πολύ από το να μας είναι απολύτως κατανοητός. Είναι βέβαιο ότι, για πολλούς καλλιτέχνες, η προσπάθεια που τείνει να υποτάξει πλήρως σε μια κατεύθυνση αυστηρά συνειδητή τη δημιουργική διαδικασία –στην οποία εμπλέκονται πλήθος υποσυνείδητων και συνειδητών παραγόντων-, είναι μια προσπάθεια που θα κατέληγε στην ανεπιθύμητη απώλεια του πλούτου του έργου και της προσωπικότητας.

Άραγε, θα μπορούσε το βιβλίο ν’ αναπληρώσει με την καθαρότητα των ιδεών αυτά που θα έχανε σε αυθορμητισμό, σε απόδοση της πολυπλοκότητας των ανθρωπίνων σχέσεων, σε βαθιά ειλικρίνεια, σε πλούσιες αντιφάσεις; Σε ορισμένες περιπτώσεις ίσως να μπορούσε. Όμως, η γοητεία και η αποτελεσματικότητα του λογοτεχνικού έργου πηγάζουν από μια μύχια επαφή ανάμεσα στον συγγραφέα και τον αναγνώστη, μια επαφή σε επίπεδα όπου η αμιγώς διανοητική γλώσσα των ιδεών δεν επαρκεί, ένα είδος μέθεξης που επιτυγχάνεται μόνο με το έργο τέχνης. Εάν αποδυναμώσουμε τα εργαλεία αυτής της συνάντησης, αποδυναμώνουμε τα πάντα. Και δεν βλέπω τι κερδίζουμε, αν και καταλαβαίνω πολύ καλά ότι ένας πολιτικός μπορεί να προτιμά τα μυθιστορήματα που είναι προσαρμοσμένα στα άρθρα του προγράμματός του. Αυτός ο πολιτικός όμως, που χαρακτηρίζεται από την ανικανότητά του να υποτάξει τα συμφέροντά του σε άλλα, πολύ μεγαλύτερα και ανθεκτικότερα στον χρόνο, είναι ένα όν πραγματικά κοντόφθαλμο. θα πρέπει να του απαντήσω ότι, για την προλεταριακή πολιτική, ένα έργο δυνατό και ζωντανό, που το διατρέχει το επαναστατικό πνεύμα έστω και συγκεχυμένα, ακόμη κι αν είναι ένα έργο γεμάτο με όλα όσα οι μικροδογματικοί καταγγέλλουν πικρόχολα ως «ιδεολογικές παρεκκλίσεις», αξίζει περισσότερο, μας είναι πιο χρήσιμο από ένα άλλο που συμμορφώνεται με όλες τις απαιτήσεις της προπαγάνδας αλλά του λείπει εκείνο το απροσδιόριστο και άφατο στοιχείο που μας

συνεπαίρνει, αναστατώνει τα σωθικά μας και μας ανάβει τη μικρή ευεργετική φλόγα ενός βαθύτερου συναισθήματος.[3]

Ένα παράδειγμα: το μυθιστόρημα *Μάνα* της Έλεν ΓκρέιςΚαρλίσλ, του οποίου τη γαλλική εκδοχή μάς έδωσε η Μαγκνταλέν Παζ με τον τίτλο *Chair de ma chair*.[4] Γνωρίζω ελάχιστα σύγχρονα έργα φτιαγμένα από τόσο καθαρό μέταλλο. Με κάνει να σκέφτομαι τις δραματικές χαλκογραφίες του Κονσταντέν Μενιέ.[5]Αν την ακολουθήσουμε βήμα-βήμα σε αυτή τη διαδρομή, όπως την εκφράζει με τη γλώσσα της, που σε παρασύρει ακριβώς γιατί έχει όλη την αδεξιότητα και τη φτώχεια της πραγματικής γλώσσας μιας φτωχής γυναίκας της Νέας Υόρκης, αν ακολουθήσουμε μέχρι τέλους το ξετύλιγμα αυτής της ζωής, μας μένει στους ώμους κάτι από το απάνθρωπο βάρος ενός ουρανοξύστη…

Έδειξα αυτό το βιβλίο σ’ έναν νεαρό δογματικό, που το παίζει, αλίμονο, πολιτικός, και μου απάντησε επί της ουσίας τα εξής: «Το βιβλίο έχει μικροαστικό χαρακτήρα· ο αμερικάνικος καπιταλισμός δεν καταδικάζεται· στο τέλος επικρατεί ένας τόνος παραίτησης ανάμεικτος με ελπίδα, κάτι που δείχνει ότι η συγγραφέας δεν έχει αποβάλει όλες τις αυταπάτες για την αμερικανική δημοκρατία. Όπως και οι χαρακτήρες της, έτσι κι αυτή δεν ακολούθησε τον δρόμο του κόμματος…» Πρέπει κανείς να είναι πολύ στενοκέφαλος για να μην κατανοεί ότι η συγγραφέας —ίσως παρά τις πραγματικές δημοκρατικές της αυταπάτες- κατορθώνει να αποκαλύψει με ασύγκριτη δύναμη την επιρροή του αμερικάνικου πολιτισμού στους καταπιεσμένους, ακριβώς γιατί δεν διατυπώνει μια ρητή καταγγελία του αμερικάνικου καπιταλισμού και γιατί δείχνει ότι αυτό το καθεστώς μπορεί να πλάθει με τόση επιτυχία την καταπιεσμένη ψυχή, σε σημείο που να μην μπορεί πια να δει τίποτε έξω από αυτό.

[1] *Το κείμενο του Βίκτορ Σερζ δημοσιεύτηκε το 1929 και περιλαμβάνεται στον τόμο κειμένων του συγγραφέα με τίτλο Littérature et révolution.*

[2]*Σκόπιμα αποφεύγω να χρησιμοποιήσω εδώ τις λέξεις «μάζες» ή «τάξεις», που μπορεί να φαίνονταν περισσότερο ακριβείς στους ερασιτέχνες της ψευδομαρξιστικής σχηματοποίησης. Οι σχέσεις ανάμεσα στους διανοητικούς κύκλους και τις κοινωνικές κατηγορίες της παραγωγής απέχουν πολύ από το να είναι τόσο άμεσες όσο φαντάζονται διάφοροι υπεραπλουστευτές, που δεν βρίσκουν κάτι καλύτερο να κάνουν παρά να διαγράφουν δογματικά τις δυσκολίες. Είναι προφανές ότι η μέθοδος αυτή δεν έχει καμία σχέση με τη μαρξιστική ανάλυση.*

[3*]Η οπτική της κριτικής θα πρέπει να εξεταστεί χωριστά. Μια διεισδυτική και μαχητική κριτική δεν θα στεκόταν μόνο στα πλεονεκτήματα του έργου αλλά θα επέμενε επί μακρόν στις ιδεολογικές αδυναμίες του. Νομίζω ότι μια τέτοια κριτική αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη μιας επαναστατικής λογοτεχνίας.*

[4] *Σάρκα από τη σάρκα μου.[Σ.τ.Μ]*

[5]*Ο Κονσταντέν Μενιέ (Constantin Meunier, 1831-1905) ήταν Βέλγος ζωγράφος, χαράκτης και γλύπτης. Υπήρξε υποστηρικτής του κοινωνικού ρεαλισμού και το κυρίαρχο θέμα στα έργα του είναι η εργατική τάξη. [Σ.τ.Μ]*

Κρατική καταστολή και βία: Η περίπτωση της Κύπρου

των Γιώργου Κατάλιακου και Γιώργου Αναστασίου

Ένας χρόνος -και λίγο- από τις τεράστιες κινητοποιήσεις στην Κύπρο του κινήματος "Ως Δαμέ" ενάντια στην καταστολή. Η Βαβυλωνία δημοσιεύει σήμερα ένα άρθρο – αναδρομή σε τρία μεγάλα κινήματα της κυπριακής κοινωνίας τα τελευταία δέκα χρόνια, που προέκυψαν έπειτα από κρεσέντο αστυνομικής

αυθαιρεσίας στο νησί.

Εισαγωγή:

Η διαχείριση της σημερινής υγειονομικής κρίσης από το κράτος, μέσα από την εφαρμογή έκτακτων αυταρχικών διαταγμάτων, αποτελεί το επιστέγασμα της άσκησης κρατικής βίας κατά της κοινωνίας. Ζούμε στιγμές που το κράτος αποκαλύπτει αυτό που πραγματικά είναι, δηλαδή το όργανο επιβολής της τάξης και της ταξικής κυριαρχίας: ο έλεγχος της ανθρώπινης κινητικότητας ρυθμίζεται μέσω της αποστολής sms στο κράτος, οι κοινωνικές συναθροίσεις επιτρέπονται μόνο όταν πρόκειται για εκκλησιασμούς και παρελάσεις (είτε με υπουργική εντολή είτε χωρίς), ενώ τα εργασιακά κεκτημένα κατακεραυνώνονται στην σκιά ενός ακόμη μετασχηματισμού της αγοράς εργασίας. Χιλιάδες εργαζόμενοι οδηγούνται στην ανεργία, ενώ το ιατρικό-νοσηλευτικό προσωπικό καλείται να σηκώσει στις πλάτες του τις ανεπάρκειες ενός παραπληγικού συστήματος δημόσιας υγείας. Και όλα αυτά με φόντο το άλυτο κυπριακό πρόβλημα που βολεύει και συμφέρει τις ντόπιες προνομιούχες ελίτ, οι οποίες συντηρούν τον εθνικισμό, αναπαράγοντας απορριπτισμό και διχοτομικές πολιτικές.

Εν εποχή πανδημίας, λοιπόν, το κράτος θωρακίζεται με περισσότερη αστυνόμευση και ελέγχους, χρησιμοποιώντας όλα τα δυνατά μέσα που δύνανται να του εξασφαλίζουν τον απόλυτο έλεγχο επί της κοινωνίας. Πιό πρόσφατη εξέλιξη η επιστράτευση 260 ανέργων από το Κυπριακό υπουργείο ενέργειας με σκοπό την επόπτευση της τήρησης των μέτρων στους χώρους εργασίας. Η ατμόσφαιρα μυρίζει χημικά, ενώ τα κράτη ανά το παγκόσμιο, ανάγουν την άσκηση βίας σε πολιτική πειθάρχησης των σωμάτων και των μυαλών των πολιτών τους.

Το κράτος επιβάλλει συνεχώς νέα καθεστώτα έκτακτης ανάγκης και εξαίρεσης που αιτιολογούν την καταστολή. Κάθε νέα κρίση αυξάνει την ένταση του κατεπείγοντος και την ανάγκη διαχείρισης, προχωρώντας σε αυταρχικότερες δράσεις, οι οποίες παγιώνουν την καταστολή σε όλες τις έκφανσεις της κοινωνικής ζωής. Για να επιτευχθεί αυτό, είναι αναγκαία συνθήκη η

εξασφάλιση της συναίνεσης από ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας. Για να δομηθεί αυτή η συναίνεση ενεργοποιούνται μηχανισμοί όπως τα ΜΜΕ, τα οποία αναλαμβάνουν την προώθηση της ιδεολογικής ηγεμονίας των αντιλήψεων των κυρίαρχων ελίτ. Οι νέες εξελίξεις στις κοινωνίες μας καταδεικνύουν ότι η καταστολή εντείνεται, παγιώνεται και εμβαθύνεται με σκοπό την παραγωγή της νέας κανονικότητας, ασφαλέστερης και πιο προσοδοφόρας για την κυρίαρχη τάξη.

Πώς, λοιπόν, νοείται η κρατική βία στο φως της σημερινής συγκυρίας και πώς το «ιδιαίτερο συμφέρον» της κυριαρχούσας τάξης παρουσιάζεται ως το «γενικό συμφέρον» ολόκληρης της κοινωνίας;

Σε αυτό το κείμενο περιοριζόμαστε στην ανάλυση τριών συμβάντων, τα οποία κατ’ εμάς καταδεικνύουν την έκταση, την εξέλιξη και την ένταση της κρατικής καταστολής και της αστυνομικής βίας στην Κύπρο: (1) Κίνηση πολιτών ALERT (2009), (2) Occupy the buffer zone- Κατάληψη ζώνης κατάπαυσης του πυρός (2011), (3) Ως δαμέ- Ως εδώ (2021). Αυτές οι καταγραφές, θεωρούμε ότι συμβάλλουν στην διαμόρφωση μιας λεπτομερούς εικόνας για το τι εστί κρατική βία στην Κύπρο, εμπλουτίζουν την κινηματική εμπειρία και θέτουν επί τάπητος την ανάγκη να δούμε κριτικά το ζήτημα της κρατικής βίας και καταστολής. Αναδεικνύουν, επίσης, την διαδικασία εξέλιξης της καταστολής σε ένα νεοφιλελεύθερο πλαίσιο: Το κράτος αποδομεί τους τομείς υγείας και κοινωνικών παροχών, ανοίγοντας δρόμους στο Κεφάλαιο και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Την ίδια στιγμή, η αστυνομία ενισχύεται σε δυναμικό, εξοπλίζεται τόσο υλικοτεχνικά όσο και τεχνολογικά, επεκτείνοντας υπό τις σημερινές εξελίξεις το δόγμα «έλεγχος και ασφάλεια».

Ξυλοδαρμός φοιτητών-Κίνηση ALERT:

Τα ξημερώματα της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2005 δύο φοιτητές βασανίζονται άγρια από αστυνομικούς στα πλαίσια της επιχείρησης για εντοπισμό του λεγόμενου «δράκου», ο οποίος επιτίθεται σε γυναίκες, αποπειράται να κλέψει και να βιάσει.

Οι αστυνομικοί, στην δίκη που ακολουθεί, υποστηρίζουν ότι έπεσαν θύματα επίθεσης από τους φοιτητές, μερικοί από αυτούς μάλιστα έχουν το θράσος να ζητούν αποζημιώσεις, υποστηρίζοντας ότι κτυπήθηκαν εν ώρα καθήκοντος. Όλα αυτά μέχρι την εμφάνιση ενός video που αποκαλύπτει τα αίσχη των αστυνομικών, οι οποίοι επί μια και πλέον ώρα βιαιοπραγούσαν κατά των δεμένων με χειροπέδες φοιτητών, δέρνοντας και σέρνοντάς τους στην μέση του δρόμου. Το επεισόδιο βιντεοσκοπείται από ανώνυμο γείτονα, παραδίδεται στην εισαγγελία, η οποία επιμελώς το αποκρύπτει, για να αποκαλυφθεί μήνες αργότερα από την εφημερίδα «Πολίτης».

Στην δίκη που λαμβάνει χώρα το 2009, τέσσερα χρόνια μετά το περιστατικό, το δικαστήριο αθωώνει τους εμπλεκόμενους αστυνομικούς, αρνούμενο να αναγνωρίσει το video ως επαρκές τεκμήριο. Αμέσως μετά την δημοσιοποίηση της απόφασης του δικαστηρίου και μέσω της αποστολής sms, αριθμός κόσμου μαζεύεται αυθόρμητα στο προαύλιο του δικαστηρίου, αποδοκιμάζει την απόφαση και ζητά την τιμωρία των αστυνομικών. Με σκοπό τον καλύτερο συντονισμό για μια ουσιαστική παρέμβαση απέναντι στην αστυνομική και δικαστική αυθαιρεσία, συγκροτείται η κίνηση πολιτών ALERT, *“μια κίνηση που έχει σκοπό την δραστηριοποίηση των πολιτών σε εγρήγορση απέναντι στην αυθαίρετη αστυνομική βία που ενδυναμώνεται συνεχώς από το δικαστικό της ξέπλυμα.”*[1]

Η ALERT, μέσα από αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, ορίζει συντονιστικό σώμα και απευθύνει ανοικτό κάλεσμα σε όλους όσοι αντιδρούν κατά της κρατικής βίας και αυθαιρεσίας. Αμέσως το επόμενο διάστημα, οργανώνονται πορείες διαμαρτυρίας, εκδηλώσεις και συζητήσεις με κεντρικό θέμα την κρατική καταστολή και την αυθαιρεσία της εξουσίας υπό την σκιά των τρεχόντων κοινωνικό-πολιτικών παραγόντων που διαμορφώνουν την οικονομική κρίση. Εκατοντάδες κόσμου ευαισθητοποιείται, ενημερώνεται για την έκβαση της υπόθεσης των δύο φοιτητών και συμμετέχει ενεργά στις εκδηλώσεις που λαμβάνουν πλέον χώρα σε Παγκύπρια κλίμακα. Συζητείται, παράλληλα ,το ζήτημα της κρατικής βίας υπό το πρίσμα της κρίσης και των κοινωνικών

αντιστάσεων που όλο και εντείνονται σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο.

Πάμε τώρα στις ετυμηγορίες του δικαστηρίου για την υπόθεση των φοιτητών. Στις 29/03/2010, το Ανώτατο Δικαστήριο εξετάζει την έφεση κατά της πρωτόδικης απόφασης, αυτήν την φορά με άλλη σύνθεση του κακουργιοδικείου, το οποίο κρίνει ένοχους τους αστυνομικούς για το αδίκημα της πρόκλησης επίθεσης και πραγματικής σωματικής βλάβης. Οι αστυνομικοί καταδικάζονται σε 12 μήνες φυλάκιση με αναστολή. Το πειθαρχικό συμβούλιο της αστυνομίας με την σειρά του επιβάλλει ποινές «χάδι» στους 3 αστυνομικούς που πρωτοστάτησαν στον ξυλοδαρμό ίση με 8 ημερομίσθια, ποινές τις οποίες το ίδιο το συμβούλιο κρίνει ανεπαρκείς, εξαναγκάζοντας τους 3, εν συνεχεία, σε παραίτηση. Η υπόθεση δεν τελειώνει εδώ, αφού οι 3 αστυνομικοί προσφεύγουν και πάλι στο Ανώτατο δικαστήριο κατά της απόφασης που τους υποχρεώνει σε παραίτηση. Και φτάνουμε πλέον στο σήμερα, 16 χρόνια μετά, με το δικαστήριο να εγκρίνει την επιστροφή των αστυνομικών στην υπηρεσία, επικαλούμενο την παρέλευση αρκετού χρόνου από την τέλεση των αδικημάτων, ισχυριζόμενο τον σωφρονισμό των κατηγορούμενων λόγω των υποτυπωδών ποινών εναντίον τους και των μεγάλων διαστάσεων που έλαβε η υπόθεση από τα μέσα μαζικής εξημέρωσης.[2]

Η κατάληξη αυτής της υπόθεσης επιβεβαιώνει περίτρανα, μια ακόμη φορά, το δικαστικό ξέπλυμα της αστυνομικής βίας. Η ανάδειξη αυτού του συμβάντος μπορεί να εξηγηθεί στην προκείμενη περίπτωση ως εξής:

- Η αστυνομική βία συγκαλύπτεται από την αστική νομιμότητα μέσα από μακρόσυρτες, πολύπλοκες διαδικασίες, κατανοητές ή ακατανόητες στους μη κατέχοντες την νομική σπουδή και σίγουρα επώδυνες για όλους όσοι την βίωσαν και την βιώνουν. Μπορεί αυτό να ακούγεται αυταπόδεικτο, αναγορεύεται ωστόσο η χρονοτριβή και η πολυπλοκότητα σε τέχνη του κυβερνάν, ιδιαίτερα όταν μιλάμε για πασιφανή κατάχρηση εξουσίας από πλευράς των οργάνων του κράτους.
- Η αστική εξουσία ξέρει καλά το πότε και το πώς να

κατασκευάζει «δημοσίους κινδύνους», πόσω μάλλον, δε, να εντατικοποιεί την άσκηση βίας απέναντι σε οποιανδήποτε και οποιονδήποτε δεν συμπλέει με τα κυρίαρχα στερεότυπα, είτε αρνείται τις υποδείξεις της. Στην προκείμενη περίπτωση, η αναζήτηση του βιαστή «δράκου» από την κυπριακή αστυνομία, που παρεμπιπτόντως δεν βρέθηκε ούτε συνελήφθη ποτέ, σήμανε τον άνευ όρων έλεγχο, άσκηση λεκτικής και σωματικής βίας εις βάρος των φοιτητών. Οι φοιτητές στην προκείμενη περίπτωση, ταυτοποιούνται ως επικίνδυνοι πολίτες, ως ομάδα υψηλού κινδύνου.

- Η καταγραφή του ξυλοδαρμού σε βίντεο προκάλεσε και προκαλεί δημόσια κατακραυγή. Η αστυνομία καταδικάστηκε στα μάτια του λαού, η υπόθεση παρόλα αυτά έκλεισε αισίως για τους συγκεκριμένους αστυνομικούς που σήμερα περιπολούν στους δρόμους ανενόχλητοι με την βούλα του δικαστηρίου. Η οπτικοποίηση της αστυνομικής βίας τότε, όπως και τώρα, προκαλεί τον λαό. Τότε, όπως και τώρα, βλέπουμε σε ζωντανή μετάδοση ανθρώπους να πονάνε, να μην αναπνέουν και να πεθαίνουν στα χέρια των βασανιστών τους. Τότε, όπως και τώρα, βλέπουμε την κρατική πολιτική να δικαιολογεί και να ευνοεί την αστυνομική βία και καταστολή.

Occupy the Buffer Zone (Κίνημα κατάληψης της νεκρής ζώνης):

Στις 15/10/2011 ομάδα Ελληνοκύπριων και Τουρκοκύπριων ακτιβιστών, ανταποκρινόμενοι στο κάλεσμα του παγκόσμιου αντικαπιταλιστικού κινήματος Occupy Movement, πραγματοποιούν δικοινοτική συνάντηση, θέλοντας να εκφράσουν και να μοιραστούν τις ανησυχίες τους γύρω από την τρέχουσα επικαιρότητα. Σε αυτό το πλαίσιο, το κυπριακό πρόβλημα γίνεται αντιληπτό ως ένα από τα πολλά συμπτώματα ενός άρρωστου παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος, «*δωσίλογου για την περιχάραξη πολιτικών, κοινωνικών και ταξικών 'συνόρων' στην παγκόσμια κλίμακα*.»[3]

Η Λευκωσία, όντας μια πόλη με εμφανείς ιδιαιτερότητες, διαιρεμένη μεταξύ δύο κρατικών οντοτήτων και του έντονου εθνικού ανταγωνισμού που αυτό συνεπάγεται, αποτελεί γόνιμο

έδαφος για την ανάπτυξη εναλλακτικών-ριζοσπαστικών δράσεων. Το κέντρο της παλιάς πόλης διέρχεται μια διαδικασία μετάβασης από την ανυποληψία και την απαξίωση, όπου βρέθηκε μετά τον πόλεμο του 1974, στον εξωραϊσμό και την υπερτίμηση, αφού πολλά κτίρια και γειτονιές ανακαινίζονται και οι αξίες των ακινήτων αυξάνονται κατακόρυφα.

Σε άμεση ανταπόκριση με το διεθνές κίνημα Occupy, η πρωτοβουλία διοργανώνει συναντήσεις και εκδηλώσεις στην νεκρή ζώνη, συγκεκριμένα στο οδόφραγμα της Λήδρας/ Lokmaci. Η πρωτοβουλία σιγά σιγά αποκτά μαζικότητα και έτσι στις 19/11 αποφασίζεται η κατάληψη του χώρου και η καθημερινή παρουσία κόσμου στην νεκρή ζώνη. Κεντρικό αίτημα της κίνησης είναι να ζήσουμε όλοι οι Κύπριοι και μη μαζί σε μια Κύπρο ενιαία χωρίς στρατούς και νεκρές ζώνες. Σύντομα αποφασίζεται η επέκταση της κατάληψης στο παρακείμενο κτίριο της μονής Κύκκου, το οποίο οι καταληψίες μετατρέπουν σε κοινωνικό χώρο και χώρο διαμονής. Στην κατάληψη διοργανώνονται διάφορες κοινωνικές δράσεις και εκδηλώσεις μέχρι την 6η Απριλίου όταν και η αστυνομία εισβάλλει στον χώρο βίαια και τον εκκενώνει.[4]

Πιο συγκεκριμένα, μέλη του αντιτρομοκρατικού συλλαμού, συνοδευόμενα από μέλη της υπηρεσίας καταπολέμησης ναρκωτικών, εισβάλλουν στην κατάληψη και συλλαμβάνουν 28 άτομα, μεταξύ αυτών και ανήλικα, ενώ 7 τραυματίζονται σοβαρά. Πολλά άτομα ξυλοφορτώνονται και συλλαμβάνονται με ασαφείς και ανυπόστατες κατηγορίες. Η βίαιη απάντηση στην κατάληψη εκ μέρους του Κυπριακού κράτους δεν ήταν τυχαίο γεγονός ούτε και μπορεί να θεωρηθεί ‘‘αυθαιρεσία’’ από κάποια άτομα του σώματος της αστυνομίας. Εντάσσεται στην ξεκάθαρη στρατηγική του κρατικού μηχανισμού που στόχο είχε να διαλύσει με κάθε μέσο την συγκεκριμένη κατάληψη.

Αυτό θα ήταν ανέφικτο, αν σε αυτή την διαδικασία βίας και καταστολής δεν εμπλέκονταν και άλλοι φορείς και μηχανισμοί εξουσίας. Τα ΜΜΕ, σε εντεταλμένη υπηρεσία, συκοφαντούν τους συμμετέχοντες, προσπαθώντας έτσι να από-πολιτικοποιήσουν τους

σκοπούς της κίνησης και να αποπροσανατολίσουν την κοινωνία : Παρουσιάζουν τους συμμετέχοντες ως περιθωριακά στοιχεία με παραβατική συμπεριφορά που ερωτοτροπούν ασύστολα (όργια κλπ.), προκαλούν φασαρίες και ζουν σε κακές υγειονομικές συνθήκες (είναι βρόμικοι).

Το αφήγημα αυτό συμμερίζεται Ελληνοκυπριακή, Τουρκοκυπριακή ηγεσία και UNFICYP και μέσα σε αυτό το πλαίσιο εγκρίνεται η επιχείρηση του αντιτρομοκρατικού ουλαμού. Πάνοπλοι άνδρες της αντιτρομοκρατικής εισβάλλουν στο κτίριο με τα αυτόματα ανά χείρας, σκοπεύουν καταληψίες και μη με διόπτρες νυκτός, ασκούν ωμή βία, συλλαμβάνουν χωρίς καν να έχουν εξασφαλίσει ένταλμα για εκκένωση του χώρου.

- Εκεί όπου ένα κοινωνικό κίνημα αμφισβητεί δεδομένες ισορροπίες ισχύος που εκφράζουν τις κυρίαρχες ελίτ, τότε αυτό ερμηνεύεται ως απειλή και δημόσιος κίνδυνος από μια ή και περισσότερες κρατικές οντότητες, ο οποίος οφείλει να εξαλειφθεί με κάθε μέσο. Η επιχείρηση εκκένωσης της κατάληψης δεν θα μπορούσε να γίνει εφικτή παρά μόνο με την συναίνεση κρατικών οντοτήτων και ειρηνευτικών δυνάμεων (Ελληνοκυπριακή, Τουρκοκυπριακή ηγεσία και UNFICYP).
- Η προσπάθεια αποπολιτικοποίησης του κινήματος από διάφορους φορείς και μηχανισμούς εξουσίας προδιαγράφει τις διαδικασίες καταστολής του.
- Τα κρατικά όργανα είναι διατεθειμένα να υπερβούν νόμους και συνταγματικά πλαίσια στην ανάγκη να καταστείλουν ένα κοινωνικό κίνημα που θεωρείται απειλητικό ως προς την δικαιοδοσία τους: : Η επιχείρηση εκκένωσης έγινε χωρίς να τηρηθούν οποιαδήποτε συνταγματικά πλαίσια. Διενεργήθηκε σε περιοχή όπου δεν ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος από καμία κρατική αρχή, χωρίς την έκδοση εντάλματος και χωρίς συγκατάθεση ιδιοκτήτη. Αυτό που μέτρησε ήταν μια τυπική συνεννόηση μεταξύ αντίπαλων κρατικών παρατάξεων.

Κίνημα «Ως δαμέ» -Δεν υπάρχει υγεία χωρίς ελευθερία:

Στις 20 Φλεβάρη 2021 παίρνει θέση η μαζικότερη διαδήλωση των τελευταίων δεκαετιών στην Κύπρο με την συμμετοχή δέκα χιλιάδων περίπου ανθρώπων. Η βίαιη καταστολή και η αστυνομική βαρβαρότητα που επιδείχθηκε εναντίον του κόσμου που συμμετείχε στην περασμένη πορεία της 13ης Φλεβάρη, αποτέλεσε το επιστέγασμα μιας αυταρχικής κυβερνητικής πολιτικής που όλο και εντείνεται εν μέσω πανδημίας και συνεχών αποκαλύψεων πολιτικής και εκκλησιαστικής αυθαιρεσίας. Από την αποτυχημένη διαχείριση της πανδημίας, στα χρυσά διαβατήρια και τις αυθαίρετες πολιτογραφήσεις, στις οποίες εμπλέκεται τόσο το δικηγορικό γραφείο του προέδρου Αναστασιάδη όσο και η εκκλησία, στην διχοτομική πολιτική της κυβέρνησης στο Κυπριακό και στις αντίξοες συνθήκες κράτησης μεταναστών στα σύγχρονα στρατόπεδα-κολαστήρια τύπου Πουρνάρα, όλα μαζί συνθέτουν ένα εκρηκτικό σκηνικό που φέρνει δυναμικά τον κόσμο στους δρόμους.

Οι κατασταλτικοί μηχανισμοί του κυπριακού κράτους εξελίσσονται και εξειδικεύονται σε πολλά επίπεδα, έτσι που να απενεργοποιούν κοινωνικές συναθροίσεις, να εμποδίζουν την εξέλιξη και εξάπλωσή τους. Η «τεχνολογικοποίηση» της βίας περνά μέσα από την καταγραφή προσωπικών δεδομένων, σωματότυπων, χαρακτηριστικών προσώπου και ομιλίας, αριθμό συναθροισμένων, τήρηση αποστάσεων. Περνάει μέσα από την αποστολή μηνυμάτων, την αποστασιοποίηση, την προσήλωση στην εξ αποστάσεως εργασία, στην αναγγελία κρουσμάτων και θανούντων. Σε συνδυασμό με την εκπαίδευση αντιοχλαγωγικών ομάδων κρούσης και τον διαρκή εξοπλισμό τους, η αστυνομία εξελίσσεται σε πολεμική μηχανή, έτοιμη να τιμωρήσει οποιανδήποτε δεν συμμορφώνεται με τις κρατικές υποδείξεις, οποιανδήποτε δεν προάγει τον ατομικισμό σε τρόπο ζωής.

Μια πρώτη επίδειξη δύναμης από πλευράς κυπριακής αστυνομίας δόθηκε μετά το κάλεσμα από ομάδες αντιεξουσιαστών σε πορεία στις 28/11/20 με κεντρικούς άξονες την υγεία και την ελευθερία. Στον δρόμο παρατάσσονται οι αντιοχλαγωγικές δυνάμεις της αστυνομίας, η αύρα «Αίαντας», κλούβες και πολλοί ένστολοι, ο χώρος βιντεοσκοπείται από drone, ενώ ο κόσμος

τραμπουκίζεται από μπάτσους, σε ένα κλίμα που μυρίζει έντονα κρατική καταστολή. Είχε προηγηθεί καμπάνια κατασυκοφάντησης της πορείας από τα ΜΜΕ και έφοδοι στα σπίτια ατόμων, θεωρούμενα από την αστυνομία ως ύποπτα για παρακίνηση σε διαμαρτυρία. Συγκεκριμένα, απαγγέλλονται κατηγορίες σε άτομα επειδή πόσταραν το event στο facebook, ενώ τα ΜΜΕ λασπολογούν εναντίον της πορείας, εξισώνοντας τους διαδηλωτές με αρνητές του κορωνοϊού. Η κατασκευή του «εσωτερικού εχθρού» από την κυβερνώσα δεξιά προϋποθέτει, όπως πάντα, την ανάλογη θεωρητική και πρακτική δικαιολόγηση, έργο που αναλαμβάνουν να φέρουν εις πέρας τα ΜΜΕ: Σε εντεταλμένη υπηρεσία διαχέουν ψέματα, συκοφαντούν και στοχοποιούν τον αντιεξουσιαστικό χώρο. Μιλούν για ακροαριστερούς αρνητές του κορωνοϊού με σκοτεινές ατζέντες που δήθεν στρατολογούν νεαρούς μαθητές, σε ένα ντελίριο εκφοβισμού της κοινωνίας και προσπάθειας δημιουργίας πολεμικού κλίματος.

Σε σχετική ανακοίνωση, την επαύριον της πορείας, οι σύντροφοι προαναγγέλλουν τις μέρες που έρχονται μιλώντας για την μη-παροδικότητα των μέτρων και μέσων καταστολής: Το κράτος δοκιμάζει τα όπλα του απέναντι σε κόσμο που επιμένει να διεκδικεί και να σκέφτεται, που αμφισβητεί της καπιταλιστικές πρακτικές ελέγχου της κοινωνίας. Ετοιμάζεται για τις οικονομικά δύσκολες μέρες που έρχονται…

Οι μέρες αυτές δεν αργούν να φανούν. Στις 13/02/21 με φόντο τα ταξίδια αναψυχής του προέδρου Αναστασιάδη στις Σεϋχέλλες, τις δολιοφθορές και κατεδαφίσεις διατηρητέων σπιτιών στο κέντρο της Λευκωσίας από την Εκκλησία και την επιβολή αυστηρών μέτρων κατά της πανδημίας, ομάδες του αντιεξουσιαστικού χώρου και της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς καλούν σε εκδήλωση διαμαρτυρίας στο κέντρο της Λευκωσίας. Με κεντρικό σύνθημα «Ως δαμέ» («Ως εδώ») την εναντίωση στην διαφθορά, τον αυταρχισμό και την καταστολή, ζητούν την εδώ και τώρα παραίτηση της κυβέρνησης. Η κυπριακή αστυνομία σαν απάντηση παρατάσσει, και αυτή την φορά, πάνοπλο τον αντιοχλαγωγικό ουλαμό της, διμοιρίες της ΜΜΑΔ, το τεθωρακισμένο ρίψης νερού «Αίαντας». Μόνο που αυτή την φορά

επιτίθενται εναντίον της σχετικά μικρής συγκέντρωσης, ξυλοκοπούν διαδηλωτές, ρίχνουν χημικά. Μπλοκάρουν όλους τους δρόμους που οδηγούν στην συγκέντρωση, τραμπουκίζουν κόσμο, συλλαμβάνουν. Πολλοί οι τραυματισμοί, με σοβαρότερο αυτόν που προήλθε από στοχευμένη ρίψη νερού στο πρόσωπο από τον «Αίαντα» προς διαδηλώτρια: Αυτή την φορά κάνουν πράξη τις απειλές τους, ασκώντας ωμή βία εις βάρος των συγκεντρωμένων και κόσμου που προσεγγίζει το σημείο. Η μέχρι πρότινος επίδειξη ισχύος της αστυνομίας στο κάλεσμα της 28/11 γίνεται πράξη, με την άσκηση ωμής φυσικής βίας εις βάρος διαδηλωτών, με μάρτυρες τους τηλεοπτικούς φακούς και τον κόσμο που παλεύει με τους αστυνομικούς. Η επόμενη μέρα βρίσκει τους υπεύθυνους της επιχείρησης αστυνομικούς να αλληλοκατηγορούνται σε σχέση με τα επεισόδια, ενώ οι αντιοχλαγωγικές ομάδες επιστρέφουν τις στολές τους στο αρχηγείο της αστυνομίας, παραπονούμενοι για έλλειψη πολιτικής και υπηρεσιακής κάλυψης.

Φτάνουμε, έτσι, σε μια ίσως από τις πιο μεγάλες πορείες που έγιναν ποτέ στην Κύπρο, αμέσως την επόμενη εβδομάδα 20/02/21. Ως απάντηση στην αστυνομική βία και καταστολή, περίπου δέκα χιλιάδες κόσμου κατακλύζουν τους δρόμους της Λευκωσίας. Το συντονιστικό της πορείας «Ως δαμέ» καλεί εκ των προτέρων την αστυνομία να μείνει μακριά από την κινητοποίηση, αναλαμβάνει την περιφρούρηση της πορείας και την τήρηση των προβλεπόμενων μέτρων (αποστάσεις, μάσκες κλπ.). Η πορεία στρέφεται κατά της αστυνομικής βίας και αυθαιρεσίας, έχει έντονο ταξικό και αντιφασιστικό χαρακτήρα, προτάσσει την επανένωση του νησιού, καταγγέλλει το πολιτικό και εκκλησιαστικό κατεστημένο. Καταγγέλλει, επίσης, την αυταρχική διαχείριση της πανδημίας. Κύριο αιτήμά της η εδώ και τώρα παραίτηση της κυβέρνησης και η καταγγελία της αστυνομικής βίας.

Αντί επιλόγου:

Κλείνοντας παραθέτουμε κάποιες παρατηρήσεις σε σχέση με την έκταση, εξέλιξη και ένταση της κρατικής βίας στην Κύπρο. Η κρατική βία είναι εγγενές στοιχείο των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής και ταξικής κυριαρχίας, σε κάθε περίπτωση ωστόσο

ξεχωρίζουμε την ιδιαιτερότητά της ανάλογα με τις κοινωνικές συντεταγμένες του χώρου και της συγκυρίας στην οποία αναφερόμαστε:

- Οι κατασταλτικοί μηχανισμοί του κράτους έχουν περάσει σε μια νέα φάση τεχνολογικοποίησης των μέσων ελέγχου και καταστολής. Η διαθεσιμότητα, η σάρωση προσωπικών δεδομένων, η απαρίθμηση αυτών, αποτελούν διαδικασίες ταυτοποίησης των πολιτών, κατηγοριοποίησής τους σε υπάκουους και επικίνδυνους. Ο κρατικός έλεγχος έχει περάσει πια σε νέα φάση, τα όπλα του βρίσκονται σε λειτουργία, περνώντας από τις παρακολουθήσεις πολιτών μέχρι την ωμή άσκηση βίας επί σωμάτων.

- Το στίγμα του κρούσματος στην εποχή της πανδημίας προσθέτει άλλη μια κατηγορία στις ήδη υπάρχουσες πολιτικά και κοινωνικά αποκλίνουσες κατηγορίες. Η επιδημιολογική εικόνα του κρούσματος στα μάτια της εξουσίας, τείνει να συνυφαίνεται σε συνάρτηση με τις πολιτικές του πεποιθήσεις και δράσεις.

- Η οπτικοποίηση της κρατικής βίας ουδόλως εμποδίζει την εξουσία να εκφράζεται με τον πιο προκλητικά χυδαίο και επιθετικό τρόπο, είτε εναντίον μεμονωμένων ατόμων (περίπτωση φοιτητών) είτε εναντίον διαδηλωτών. Υπό αυτό τον φακό, μιλάμε για μια ακόμη διαδικασία δημιουργίας και αναπαραγωγής της δικής της «αποδεκτής αλήθειας» όσο μακριά και να βρίσκεται από την εκτίμηση της κοινωνίας.

Υποσημειώσεις

[1] https://alertcy.wordpress.com.

[2] https://politis.com.cy/politis-news.

[3] «Καταδικάζοντας τον καπιταλισμό, ο οποίος έχει εισχωρήσει στην καθημερινότητα και στις κοινωνικές μας σχέσεις επηρεάζοντάς τις αρνητικά, καταδικάζουμε παράλληλα την ύπαρξη διαχωριστικών γραμμών και πολέμων, αφού είναι αποτέλεσμα πολιτικών, οικονομικών και εθνικών συμφερόντων που συντηρούνται μέσα στο σύστημα αυτό. Για αυτό το λόγο, οι δράσεις μας στηρίζονται σε εναλλακτικούς τρόπους αυτοσυντήρησης, αυτό-οργάνωσης και ψυχαγωγίας.» (*Από εκτυπωμένη ανακοίνωση που διανείμεται στον χώρο της κατάληψης*)

http://occupythebufferzone.wordpress.com

[4] Για λεπτομερείς αναλύσεις του κινήματος Occupy the Buffer Zone:

Murat Erdal Ilican, "The Occupy Buffer Zone Movement, Radicalism and Sovereignty", *Cyprus Review* 25(1):55-79.

Παυσανίας Καραθανάσης, Μέρος τέταρτο, 10.2. Κίνημα κατάληψης της Νεκρής Ζώνης / Occupy the Buffer Zone (OBZ): Μια κοινότητα στο ενδιάμεσο: 388-406 στο «*Από τα κάτω δραστηριοποίηση και έξοδος από την οριακότητα: Δημόσιες εκδηλώσεις και δράσεις στην εντός των τειχών Λευκωσία*».

Το ελληνικό κράτος ως

ασυνόδευτη ορντινάντσα

Η εισβολή της μεγαρωσικής στρατιωτικής μηχανής στην Ουκρανία δεν βρήκε υποστηρικτές μόνο στους μεταμοντέρνους οριενταλιστές της δύσης, αριστερούς ή δεξιούς, που βλέπουν τα εθνικά τους αφηγήματα να σαρώνονται από την πραγματικότητα, αλλά και στα επίσημα κράτη – αν και αυτό το τελευταίο είναι απολύτως φυσιολογικό. Σαράντα και πλέον κράτη υποστήριξαν την εισβολή, εμμέσως και διά της αποχής, ενώ και αυτά που εναντιώθηκαν είχαν εμπλακεί στο άμεσο παρελθόν είτε σε συμμαχίες είτε σε άμεσες εισβολές – και μάλιστα με τα ίδια ακριβώς προσχήματα. Τα παραπάνω τα αναφέρουμε για να διαπιστώσουμε το καινοφανές και, ταυτοχρόνως, το κοινότοπο. Δεν υπάρχει κράτος που να μην εξοπλίζεται προετοιμαζόμενο για μια εισβολή.

Ανάμεσά τους, να και το ελληνικό κράτος, ο μπακαλόγατος του δυτικού ιμπεριαλισμού, να ξεσπαθώνει στην προκειμένη περίπτωση κατά της παράβασης των διεθνών κανόνων και κατά των εισβολών!!!.

Συνήθως, όταν ξεσπά ο πόλεμος, στο προσκήνιο εισέρχονται οι στρατηγοί,ο ρόλος των οποίων παίρνει σάρκα και οστά και αναβαθμίζεται, συνοδευόμενοι από τις ορντινάντσες. Ωστόσο, υπάρχουν και ασυνόδευτες ορντινάντσες που, προκειμένου να επιτύχουν μια συνοδεία, υπερβάλλουν με αποτέλεσμα την αυτοαπαξίωσή τους και την υποβάθμισή τους σε σκέτα υποτακτικά υποχείρια. Έναν τέτοιον ρόλο ασυνόδευτης ορντινάντσας επεφύλαξε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης για το ελληνικό κράτος στον πόλεμο της Ουκρανίας.

Να προσθέσουμε εδώ ότι το ελληνικό κράτος αγαπάει παραδοσιακά την Ουκρανία και έχει κάνει πράγματα γι’ αυτή τη χώρα που ούτε για την Κύπρο,τον σάκο του μποξ τωνΕλλήνων εθνικοφρόνων, δεν έκανε ποτέ.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης λοιπόν, πριν του πουν για τον Ζελένσκι, θεώρησε τονεαυτό του Βενιζέλο και έστειλε πολεμικό εξοπλισμό

ως δείγμα αλληλεγγύης στο ουκρανικό κράτος, με τη δικαιολογία ότι είναι ενάντια στις εισβολές και ενάντια στην καταπάτηση του διεθνούς δικαίου, και άλλα ωραία!

Είναι ενάντια στην εισβολή στην Ουκρανία, βέβαια, όταν το 1919 ο Ελευθέριος Βενιζέλος έστειλε δύο μεραρχίες στην Οδησσό, στη γνωστή εκστρατεία της Κριμαίας, για να σώσει την Ουκρανία από τους μπολσεβίκους και από τα μαύρα τάγματα του Μαχνό – γλίτωσαν τον όλεθρο (κρίμα) επιβιβαζόμενοι στα καράβια την τελευταία στιγμή.

Είναι ενάντια στην εισβολή στη Μ. Ασία το 1919 ή είναι ενάντια στη δεύτερη εισβολή με κατεύθυνση την Άγκυρα το 1921;

Η κυβέρνηση έδρασε στην προκειμένη περίπτωση σαν βουλιμική ορντινάντσα και τα αποτελέσματα θα τα δούμε λίαν συντόμως – θα είναι αντίστοιχα του παρελθόντος. **Ακάλεστοι στην ιστορία με τη σωστή ή τη λάθος πλευρά.**Σαν ακάλεστοι σε γάμο, έστειλαν τα δώρα της υποτέλειας και της υποταγής, παίρνοντας μέρος στον παγκόσμιο πόλεμο που άρχισε και τοποθετώντας ως προμετωπίσα, προς το παρόν τουλάχιστον, το όπλο της παγκόσμιας καπιταλιστικής οικονομίας.

Κύριε Μητσοτάκη, αν ο Ζήτα βγήκε από «Το Κύμα», εσείς βγήκατε από το «Της Κακομοίρας…». Κάντε έναν αυτοστοχασμό πάνω σε αυτό και αφήστε τις σοβαροφάνειες. Κανείς δεν σας παίρνει στα σοβαρά.

Το περιοδικό Βαβυλωνία συζητά για τον πόλεμο στην Ουκρανία (Video)

Εκδήλωση – συζήτηση για τον πόλεμο στην Ουκρανία που έλαβε χώρα στις 10/3/2022.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν :

Δημήτρης Σταματόπουλος (Καθ. Βαλκ. Ιστορίας, ΠΑΜΑΚ)
Γιώργος Λιερός (Συγγραφέας)
Νίκος Χαραλαμπόπουλος
Γρηγόρης Τσιλιμαντός (Αντιεξουσιαστική Κίνηση)
Σωτήρης Ρούσος (Αν. Καθ. Πολ. Επ. & Διεθν. Σχέσεων, Παν/μιο Πελοπ)
Βασίλης Γεωργακάκης (Βαβυλωνία)